D106 LK

D R A U G A S

MOKSLAS MENAS LITERATŪRA

ANTROJI DALIS / 1968 METAI, LAPKRIČIO MĖN. 23 D. / NOVEMBER 23, 1968 / PART TWO NR. 277 (47)

KARALIUS MINDAUGAS CHICAGOJE

Krėvės veikalo Teatro festivalyje belaukiant

"Aš sukūriau naują Lietuvą, stiprią, galingą, kuri amžiams pasiliks, mano vardu skambėdama", — tokius žodžius įdėjo mūsų klasikas Vincas Krėvė į karaliaus Mindaugo lūpas savo istorinėje dramoje "Mindaugo mirtis". Dramą gi matysime netrukus teatro festivalyje, kurį ruošia Kultūros fondas. Veikalą atveža Hamiltono teatras, prieš kelerius metus Chicagoje parodęs irgi istorinę pjesę apie Barborą Radvilaitę.

Mindaugas mums yra be galo brangus: Lietuvos kūrėjas, pirmasis istoriškai žinomas suvienytos valstybės valdovas, pirmasis ir vienintelis formaliai vainikuotas karalius. Su Mindaugu taip pat pradideda ir krikščionybė, ir lietuvių veržimasis į nesusiorganizavusias rytų slavų erdves. Tas veržimasis vėliau tęsėsi porą šimtų metų, iki Vytauto mirties.

Ano meto sąlygos ir aplinkybės Mindaugui buvo labai nepalankios: visi kaimynai sudarė prieš jį sąjungą, bet jis sugebėjo naują valstybę apginti ne tik kariškai, bet ir politiškai. Kai kuriuos priešus (kryžiuočius ir kalavijuočius) padarė jei ne draugais, tai nors laimėjo jų palankumą, o savo ir savo dvariškių krikštu iš mušė patį didžiausią ginklą iš rankų tiems, kurie organizavo tada kryžiaus karą prieš Lietuvą kaip pagonių šalį. Tik gaila, kad po jo buvę valdovai ilgai nesistengė išsaugoti Lietuvai įgytos karalystės, o krikščionybę teko vėl iš pradžių pradėti Vytautui su Jogaila. Jei tie du Mindaugo pradėti žygiai nebūtų buvę pertraukti su jo mirtimi, mūsų istorija būtų paaugusi žymiai palankesne kryptimi, ir šiandien gal nebūtumėm mažųjų tautų skaičiuje.

Mindaugo laikai — juk nuo jų šiandien jau trys ketvirčiai tūkstančio metų - apsupti nežinojimų, miglų ir legendų. Užsilikę šaltiniai, kronikos labai nepilni, neat skleidžia jo asmens, dažnai tendencingi ir prieštaraujantieji. Iki šiol dar neaišku, kur Mindaugas daugiausia gyveno, kur buvo jo sostinė, kaip ji iš tikro vadinosi. Pagal tokius šaltinius ir nešaltinius vėliau mūsų kaimynai prirašė studijų, knygų. Rašė ne vien mokslo knygas, buvo ir beletristikos, draminių veikalų. Atminkim tik didįjį lenkų beletristą J. I. Kraszewskį ir jo "Mindows" (1842 m.).

Rašė ir rašys, kaip ir dera, ir lietuviai mokslininkai bei rašytojai, pieš istorinius paveikslus iš Mindaugo laikų mūsų dailininkai. 1964 Draugas premijavo Juozo Kralikausko romaną apie Mindaugo nužudymą, o dar Lietuvoje 1935 metais V. Krėvė parašė dramą. Toji drama nors neprilygsta savo stiprumu kitom dviem to paties Krėvės ankstesnėms dramoms —Šarūnui ir Skirgailai, bet, kaip ir visa šito rašytojo kūryba, yra nemirtinga, išliksianti kartų kartoms.

Šioje dramoje pačiam Mindaugui nedaug kur tenka kalbėti bei kitaip pasireikšti. Jis daugiau aptariamas kitų veikėjų lūpomis, jo sąjungininkai ir priešai iškelia ir parodo jo didybę. Ten, kur pats Mindaugas kalba ir veikia, jis primena Šarūną. Mindaugas čia taipgi vienišas, net jo artimieji, atrodo, prieš jį, bet jo neklausyti neišdrįsta. "Didelis raganius, karalius Mindaugas! Toks raganius, kokio pasaulis dar nėra matęs". Toliau vėl kiti apie jį atsiliepia: "Karalius Mindaugas galingas, kaip Perkūnas danguje, ir nėra, kas galėtų jam pasipriešinti".

Dramos konfliktą sudaro Mindaugo susikirtimas su žemaičių kunigaikščiais, kurie atkakliai priešinasi visoms reformoms, o svarbiausia, negali pakelti jo noro ieškoti susitarimo su kryžiuočiais ir visas jėgas nukreipti į rytus. Jo tragiškos mirties svarbiausia priežastimi dramoj parodytas asmeninis kerštas. Mindaugo svainis Daumantas jį nuduria užtai, kad jis pasilaikė jo žmoną Aldoną po to, kai ji atvyko į savo sesers Mortos, pirmosios Mindaugo žmonos, laidotuves.

Teatro festivalio nuotaikai — lietuviškosios Užgavėnių kaukės.

Ilgai buvo išlikusi tradicija, kad Mindaugas buvo nužudytas arti dabartinės Lietuvos —Latvijos sienos, Agluonoje (ties Daugpiliu). Kaip rašo mūsų istorikas profesorius Zenonas Ivinskis (L. Encikl. XVII 501 psl.), "ten dar XVII a., esą, buvusi marmurinė lenta su Mindaugo antkapiu...bet nuo XIX a. yra "surastas" ir teberodomas M. kapas Naugarduke".

Su nekantrumu laukiame lapkričio 30 d. dienos, kada pats Mindaugas į mus prabils nuo scenos. Laukiame ir nenorime sutikti su Liudviku Kondratowicziumi-Syrokomla, kad "miega senoji Lietuva, o jos ainiai net savo tėvų padavimų nežino".

Č. Gr.

Karalius Mindaugas ir mirusios karalienės Mortos sesuo Aldona Daumantienė hamiltoniečių Teatro festivalin atvežamoj V. Krėvės dramoj "Mindaugo mirtis", kurią režisuoja E. Dauguvietytė-Kudabienė.

Šiame numery:

- Ne vien tik duonos ir žaidimų
- Karalius Mindaugas Chicagoje.
- Įvadas į "Penkis stulpus".
- Kražių įvykių atgarsiai Amerikoje.
- Lietuvos kariuomenė.
- Francis Jammes poezija.
- Kai vienas menas neišsiverčia be kito.
- Kur žaliuoja "Eglutė".
- Rašytojas V. Tamulaitis amerikiečių veikale.
- Moterų gyvenimas.

LAIŠKAS APIE LAIKĄ IR MIRTĮ

A. A. RAŠYT. JERONIMĄ IGNATONĮ ATSISVEIKINANT

Gal būtų dar skaudesnis ir sunkesnis su rašytoju ir pedagogu Jeronimu atsisveikinimo laiškas, jei mes neprisimintume britų poeto Thomas Dylan eilėraščio "And Death Shall Have No Dominion", lietuviškai tai būtų "Ir mirtis neturės jokios galios". Ir tikimes, kad mirtis neturės galios sunaikint ką žmogus atsiekė gero pasaulyje, nes tai lieka už laiko ir materialinių jėgų. Jau tikrai ne vieną kartą teko atsisveikinti su į amžinybę iškeliaujančiais kūrėjais. Bet viename iš pastarųjų su a. a. poetu A. Rūku Lietuvių rašytojų draugijos vardu atsisveikinimo žodį tarė J. Ignatonis, o šiuo metu jau mes atsisveikiname ir jį. Tačiau šiuo skaudžios prietemos momentu prisimename poeto žodžius, kad mirtis neturi jokios galios, kad ji bejėgė sunaikinti tai, ką kūrėjas parašė, kad mirtis neturi galios atimti to, ką velionis sukūrė.

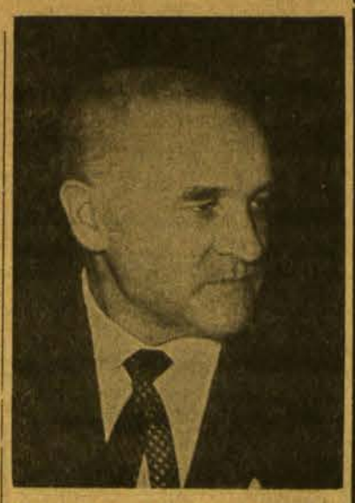

A.a. rašyt. Jeronimas Ignatonis, miręs š.m. lapkričio 12 d. Chicagoj

Mirties dieną pasiekė skaitytojus naujausias "Aidų" žurnalo numeris su velionio straipsniu apie mūsų mokyklas, ir šie žodžiai, kalbėję pirmiau, kalba šiandien ir kalbės gyvybės pilni ateičiai, kol nors vienas lietuvis dar gyvens ir kovos už savo tautos ir kalbos išsilaikymą. Ir mirtis neturi jokios galios atimti tai, kas liko grožio ir gėrio pasaulyje, kas liko viena ar kita forma įrašyta puslapiuose.

Miręs širdies smūgiu amerikietis rašytojas William Faulkner, atsiimdamas Nobelio premiją, lyg pakartojo poeto Thomas Dylan mintis, pasakydamas: "Aš atmetu mintį, kad žmogus išnyks. Žmogus yra nemarus. Ne todėl, kad jis vienintelis iš visų tvarinių turi neišsemiamą galią kalbėti, bet todėl, kad jis turi sielą, turi dvasią, kuri įstengia parodyti užuojautą, pasiaukojimą ir ištvermę". Religine prasme galime prisiminti Kristaus sakinį, kad žmogus nemirė, bet miega, bet ir žemiškąja prasme mes galime sakyti, kad mirtis neturi jokios galios sunaikinti tikrąją žmogaus didybę, jo kūrybą ir atsiekimus, nešant šviesą. Reikšdamas užuojautą LR D-jos vardu šeimai ir visai skaitančiajai visuomenei, baigiu šį laišką, tardamas: Ilsėkis kūrėjau Didžiojo Kūrėjo ir Šviesos Dvėjo pastogėje, kuri tikrai yra anapus mirties ir laiko ribos.

Aloyzas Baronas

Kryžiuočiai ir kalavijuočiai V. Krėvės "Mindaugo mirtyje" — Hamiltono lietuvių vaidintojų grupės "Aukuro" festivaliniame pastatyme.

Kertinė Parašte

NE VIEN TIK DUONOS IR ŽAIDIMŲ

PIRMĄJĮ TEATRO FESTIVALĮ PASITINKANT

Į mūsų čionykščio gyvenimo įvairias kultūrines apraiškas mes kartais jau imame žiūrėti tiktai kaip į linksmąjį priedą prie viso kito. Lyg ir jaučiama nuomonė, kad koncertai, literatūros vakarai ar vaidinimai visokių didžiųjų suvažiavimų progomis jų dalyvius turėtų pirmoj eilėj palinksminti, išblaškyti ir atgaivinti po ilgų posėdžių ir diskusijų.

Iš rašytojų, solistų ir aktorių neretai savo dvasioje reikalaujam, kad jie bent savaitgaliais mus atpalaiduotų nuo įtampinių kasdienos rūpesčių, kad kultūrinis parengimas nekeltų mums dar naujų problemų, bet tik būtų kaip vaistas "nervams atleisti".

Todėl ir koncertas būna geras, jeigu jame sudainuojama "Bernužėli, nesvoliok", literatūros vakaras puikus, jeigu jame skaitomi humoristiniai eilėraščiai ir vaidinimas užgirtinas, jeigu jame gali juoktis iki uždusimo. Dieve, gink — nesu prieš tai. Bet ar vien to privalėtų pakakti?

Į kultūrinių įvykių kategoriją mes linkstame įrikiuoti jau beveik kiekvieną baliuką, kiekvieną klumpių, atsiprašau — minkų sunešimą. O toks mastas ir tokios nuotaikos yra nei daugiau, nei mažiau, kaip kultūriniai bergždžios, miesčioniškos gyvensenos demonstracija, kuri vis dėlto, ačiū Dievui, mūsuose dar nėra tokia visuotinė. Mūsuose dar netrūksta pasigėrėtinai kultūringos publikos ir vienut vienintelio poeto rečitalyje ir sunkesnės programos solisto koncerte ir kupiname tragizmo vaidinime. Mes dar gerai žinome ir kiek galima ilgiau turėtume neužmiršti, kad kultūrai ugdyti vien tik duonos ir žaidimų nepakanka, kad jos kūrimas yra begaliniai sunkus, neretai su jokiomis linksmybėmis nesurištas darbas. O kūrybos vaisiais naudojantis, ir visuomenė ir pavienis jos narys turi taipgi gerokai dvasioje pasitempti, nenorint nuo išliekančios kultūrinės raidos atsilikti, nenorint šliaužti vien tik dieninės akimirkos paviršiumi.

Artėjantis ir lapkričio 27 d. Jaunimo centre, Chicagoje, prasidedantis pirmasis JAV ir Kanados lietuvių teatro festivalis rodo, kad mums dar netrūksta tikrosios kultūrinės intencijos, kad mes dar nepasitenkinam vien tik duona ir žaidimais, kad mes lygiai gerai vertinam ir puikią komediją ir susimąstyti verčiančią tragediją. Tenebūna čia tie kartojami "mes" vien tik festivalio organizatoriai, vien tik režisieriai ir aktoriai. Tie mes labiausiai tebūna publika, kuri privalo užpildyti didžiąją Jaunimo centro salę visuose penkių dienų spektakliuose, kad netektų nusivilti ne vien tik Chicagos, bet ir Los Angeles, ir Hamiltono, ir Clevelando, ir Detroito scenos darbuotojams, aktoriams, režisieriams, dailininkams.

Iš savų teatrinių sambūrių mes reikalaujame daug. Gal ir neblogai, kad nesame jiems lengvai atlaidūs ir kritikoje per daug nesuminkštėjame. Tačiau gera dalimi teisingas yra ir toks tvirtinimas: kokia visuomenė (publika), toks ir teatras. Ištarta frazė, žinoma, yra labai plačių sąvokų. Užteks, ją siaurinant, tik tiek pasakyti, kad vargu ar galėtume laukti čionykščio lietuviškojo teatro suklestėjimo ir kopimo į viršūnes, jeigu spektakliuose būtų pustuštės salės, jeigu mūsų kultūrinis poreikis nesiektų toliau už duonos ir žaidimų ribos.

k. brd.

ĮVADAS Į "PENKIS STULPUS"

Iš Manyland Books anglų kalba išleistos Algirdo Landsbergio dramos "Penki stulpai turgaus aikštėje" — "Five Posts in a Market Place".

ROBERT PAYNE*)

Tvirta kultūra pergyvens beveik neįsivaizduojamus spaudimus. Užkariautojų bei tironų išraunama, išdeginama, iškreipiama ir sudarkoma, ji išliks gyva, kol tebėra gyva saujelė apsišvietusių žmonių, priklausančių tai kultūrai. Kaip žaibo kirstas ąžuolas tebeleidžia naujus daigus ir naujas šakas, taip tironijos valdoma tauta, kuriai uždrausta kalbėti savo kalba ar skaityti savo knygas, kartais gyvens giliai savo viduje, tyliai maitindama savo kultūrą tam laikui, kada ji vėl galės išeiti į saulės šviesą.

Kultūra nėra tik tautos literatūra ir muzika. Ji — visa jų istorija ir visos jų viltys ateičiai. Ji — jų protėviai ir kapai, jų triobų ir lopšių kontūrai, nesuskaičiuojamų padangių spalvos, sutelkto pasaulėvaizdžio linijos. Ją sudaro tokie besvoriai dalykai, kaip garsai, ir tokie sunkūs, kaip geležis, merginų dainos laukuose, kauptuvų ir grėblių kontūrai. Svarbiausia, kultūra yra tai, kaip žmonės laiko iškėlę savo galvas.

Čia ir glūdi tironijų didžioji stiprybė, nes jos sugeba priversti žmones nulenkti savo galvas, kadangi ir narsiausiųjų galvos nusvyra liūdesy ir gedule. Mūsų pačių eroje mes matėme kaip žilos tradicijos buvo nušluotos, kai kai išniekinti, dainos staigiai per trauktos pačiam viduryje, galvos nulenktos liūdesyje. Tironijos yra sėkmingos, perdaug sėkmingos. Visame pasaulyje jos pasiekia savo tikslus pažymėtinai lengvai. Budelio kaladė ir kankinimų kambarys yra labai paprasti dalykai.

Vaidinimas "Penki stulpai turgaus aikštėje" yra apie budelio kaladę: tą vietą, kur kultūra priėjus savo galą, ar beveik pasiekia savo pabaigą, nes kartais pergalę galima išgriebti iš budelio nasrų paskutiniąją akimirką, ir kartais žuvusieji staiga atgyja. Scena yra archaiškas gamtovaizdis, miestelis Lietuvos pamiškėje, partizanų bunkeris netoli miestelio. Rinkos aikštėje, vietoj bažnyčios ar mugės, mes matome naujosios santvarkos paminklus. Tardytojas jais žavisi, nes jis, o ne kas kitas, juos išrado. Prisimindamas, jis aprašo jų atsiradimą:

> Prieš septynerius metus stovėjau rinkos aikštėje ir akimis sekiau pratarškantį vežimą su partizanų lavonais. Mano akys nuklydo nuo lavonų į skruzdėlyną aikštės pakrašty. Tą akimirką man gimė idėja. Kitą dieną prie skruzdėlyno iškilo stulpas; netrukus dar po du iš šonų. Pačiam partizaninių kovų įkarštyje stulpus puošdavo nuogi lavonai. Stulpas skruzdelyno vidury papras tai būdavo rezervuotas vyresniajam. Taip iš paprastos turgaus aikštės buvo sukurtas dramatiškas simbolis, perspėjimas gyventojams.

Tai žadą užimantis išradimas, ir Tardytojas visai prideramai prisiima visus nuopelnus už jį. Jei naujoji Golgota primena senąją, to reikėjo tikėtis: jis ją truputį pakeitė, tuo leisdamas mums ją išvysti šviežiai ir nuogai. Nuo jos neįmanoma pabėgti. Ta keista ir baisi rinkos aikštė dominuoja vaidinimą, ir visi veikėjai — Tardytojas, Antanas, Gražina, Aldona, ir likusieji — atrodo kaip skulptūrinė šokėjų grupė skruzdėlyno pavėsyje. Kai devynmetis berniukas ateina padėti alyvų puokštę prie skruzdėlyno žuvusiųjų didvyrių atminimui, mes, apimti siaubo suprantame, jog jis pasmerktas pražūčiai.

Pražūtyje yra subtilių įvairumų, ir, dramai vystantis, mes pratemime, kad veikėjai yra ne visada tuo, kuo jie atrodo esą. Antanas dalinai gali būti Antejus, herojus tvirtas tol, kol jo kojos siekia žemę; jis praras savo stiprybę, žengdamas miestelio bruku. Aldona yra mergina, kuri dirba pogrindžiui, bet ji taip pat yra dieviškoji malonė. Gražina yra amžinoji nuotaka ir , kartu, miškų dvasia ir jaunystės gaivuma. — Dabar tylu, ar ne? sako berniukas. Pasakotojas atsako:— Kaip grabe. Tiktai kitam miestelio gale dvi basos kojos su naščių svoriu. Pirmos gatvės lempos jau taškos balose, kaip naujagimiai viščiukai". Ir tai taip pat atrodo Aldonos, nuotakos, portretas.

Taip misterija išvaidinama iki pabaigos — iki tos neišvengiamos pabaigos, kuri visad yra devynmetis berniukas, dedantis gėles ant kapo.

Algirdas Landsbergis parašė tragediją mūsų laikams. Tai iškili tragedija, ir jis ją pripildė poezija, kurios versmė yra senosios lietuvių dainos, dainuotos taip tyrai ir laisvai, kaip paukščių giesmė. Jis rašo raumeningai, sakydamas tai, kas turi būti pasakyta. — Pasiruošk ateities vaikams, sako Antanas. — Jie gims iš daugelio tėvų sėklos: generolo, cenzoriaus, budelio! Jų smegenų paviršius primins policininko diržo sagtį. Tai ne berniukas ateinantis su gėlėmis rankoje: tai košmaras.

Algirdas Landsbergis

Košmarui nėra galo, ir todėl reikia, kad suaugusieji rašytų apie jį. Algirdas Landsbergis jį aprašė puikiai ir nepamirštamai.

*) **Robert Payne**, anglų kilmės rašytojas, dabar gyvenąs JAV-ėse. Pagarsėjęs savo romanais, istoriniais veikalais ir biografijomis, jis taip pat susilaukė kritikos pripažinimo kaip stilistas.

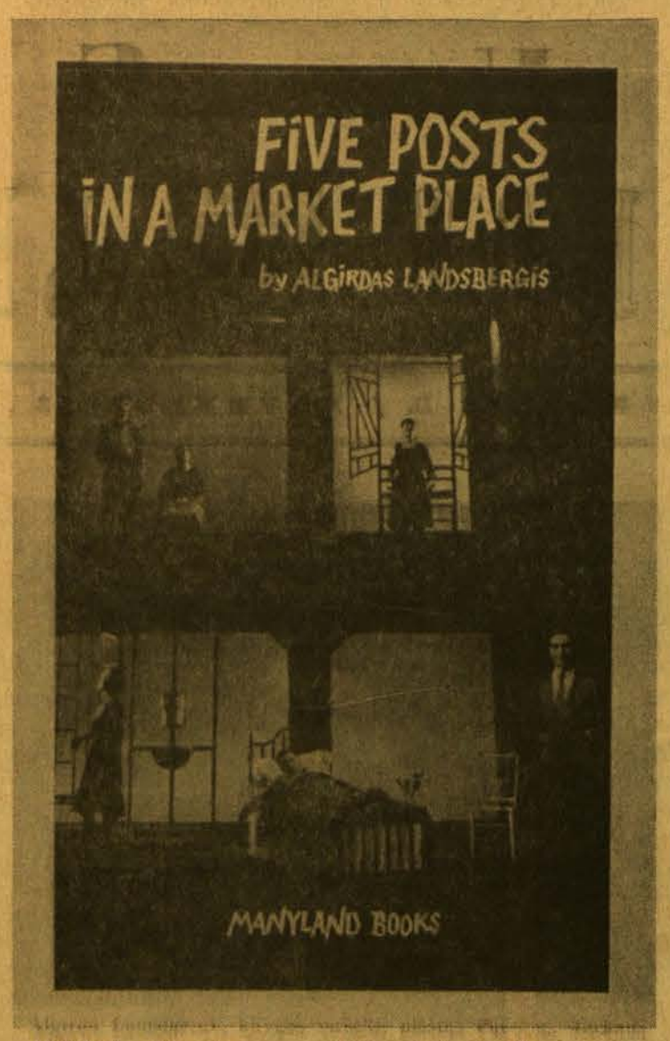

Algirdo Landsbergio knygos viršelis, pieštas Pauliaus Jurkaus

KRAŽIŲ ĮVYKIŲ ATGARSIAI AMERIKOJE

75 metų sukaktį prisimenant

VINCENTAS LIULEVIČIUS

19 amžiuje rusai stengėsi Lietuvą surusinti visokiausiomis priemonėmis: varžė draugijinį ir religinį gyvenimą, neleido statyti naujų bažnyčių ir remontuoti senų, uždarinėjo vienuolynus ir bažnyčias. Vien Žemaičių vyskupijoje uždarė 46 vienuolynus su bažnyčiomis 1832 m — 1892 m. laikotarpyje. Vyskupas ir slaptoji spauda mokė žmones, kaip priešintis rusų užmačiomis. Pirmasis pasipriešinimas įvyko (1884) Tytuvėnuose. Jau didesnis pasipriešinimas išaugo, uždarant 1886 m. Kęstaičių bažnyčią. Bet labiausiai pagarsėjo Kražių benediktinių vienuolyno ir jų bažnyčios uždarymas, įvykęs 1893 m. lapkričio mėn. 22 d. Čia žmonėms smarkiai pasipriešinus, buvo daug nukentėjusių: 9 mirę, 10 pašautų, 44 sunkiai sužeisti, nuplakti, apie 150 uždarytų į kalėjimą.

Į Kražių įvykius labai stipriai reagavo JAV lietuviai spaudoje ir kitokiu būdu. Susivienijimo Lietuvių Amerikos seimas sudarė specialią Protesto komisiją, į kurią įėjo dr. J. Stupickas, Tamas Paukštis, kun. J. Žilius ir kun. M. Šedvydis. Šiai komisijai vadovaujant, buvo rengiami mitingai, kurių metu iš tų pačių tribūnų kalbėjo kunigai, laisvamaniai, socialistai. Bažnyčiose ruošė gedulo pamaldas. Visur rinko aukas, spausdino atsišaukimus, brošiūras, skelbė rezoliucijas. Ilgą rezoliuciją išspausdino "New York Herald". Olševskio "Lietuva" išleido kun. J. Žiliaus parašytą knygelę "Kražių skerdynės", o "Vienybė Lietuvininkų" - kun. Žebrio parašytą knygelę "Kankinimas katalikų".

Pirmiausias žinias apie Kražių įvykius čionykščiai lietuviai sužinojo iš amerikiečių laikraščių. Vėliau pradėjo ateiti lietuvių laikraščiams ir privatiems asmenims laiškai iš Lietuvos, papasakodami apie tuos baisius įvykius. Tais laiškais iš JAV brolių lietuvių parašyta, kad turėdami tikėjimo laisvę, pasimelstų suėję į bažnyčias už sielas Kražiuose mirusiųjų, o turėdami žodžio ir rašto laisvę, plačiai išgarsintų jų nelaimę ir vargingą padėtį.

Pirmiausia žinia gauta Plymouthe, Pa., todėl ten ir buvo pirmosios pamaldos už "Kražių kankytinių" sielas. Paskui Mount Carmel, tuoj pat ta pačia intencija pamaldos buvo Hazletone, Chicagoje, Spring Valley, Philadelphijoje, Du Bojuj ir kt. Chicagoje gyveno daug kražiečių, tad pamaldos įvyko su didžiausiomis iškilmėmis. Buvo padėti parašai: "A. a. tiems, kurie buvo nukankyti maskolių valdžios Kražiuose, Lietuvoje 1893 metuose". Padėt vainikai su užrašais: "Dėl Kražių kankytinių" arba: "Diewe gelbėk Lietuvą, gelbėk Žemaitiją".

Po pamaldų, beveik kiekviename mieste ar miestelyje, kur tik buvo būrelis lietuvių, suorganizuoti mitingai, susirinkimai. Čia buvo sakomos prakalbos ,iškeliant apverktiną lietuvių padėtį rusų valdžioje. Šios kalbos buvo skelbiamos ir ne lietuvių spaudoje.

Tokie susirinkimai buvo Shenandoah, Mahanoy City, Plymouthe, Chicagoje, Northamptone, Glen - Lyone, Clevelande, Baltimorėj, Cincinnati, Elizabeth, Pittsburghe, Spring Valley, Carbondale, Forest City, Philadelphijoj, New Yorke ir Wilkes-Barre. Paskutinėje vietoje buvo ypač atšvęsta kovo 4 diena. Ši šventė buvo laikoma tautine JAV lietuvių šventė, skirta prisiminti baudžiavos panaikinimui. Keletas tūkstančių lietuvių, raitų, važiuotų ir pėsčių patraukė gedulinga eisena to miesto gatvėmis. Lietuviai kunigai ir keturiolika lietuvių draugijų su gedulo ženklais ir juodomis vėliavomis su graudinančiais įrašais, keli orkestrai, grojų gedulo maršus, visiems priminė skaudų įvykį Kražiuose. Priėjus prie lietuvių bažnyčios, prasidėjo lietuvių ir anglų kalbomis prakalbos, kurios rytojaus dieną jau tilpo laikraščiuose.

Tos pamaldos, prakalbos, eisenos turėjo įtakos šio krašto lietuviams. Ne vieną apsnūdusį lietuvį jos prikėlė, pažadino tėvynės meilės jausmus. "Varpas" rašė: "...nuo Kražių atsitikimo lietuviszkas klausymas Amerikoje padarė didelį žingsnį paakiui". Ypatingai tautybės sąvokos reikalas išryškėjo polemikoje su lenkais, kai jie ėmė savintis Kražių įvykius saviems interesams.

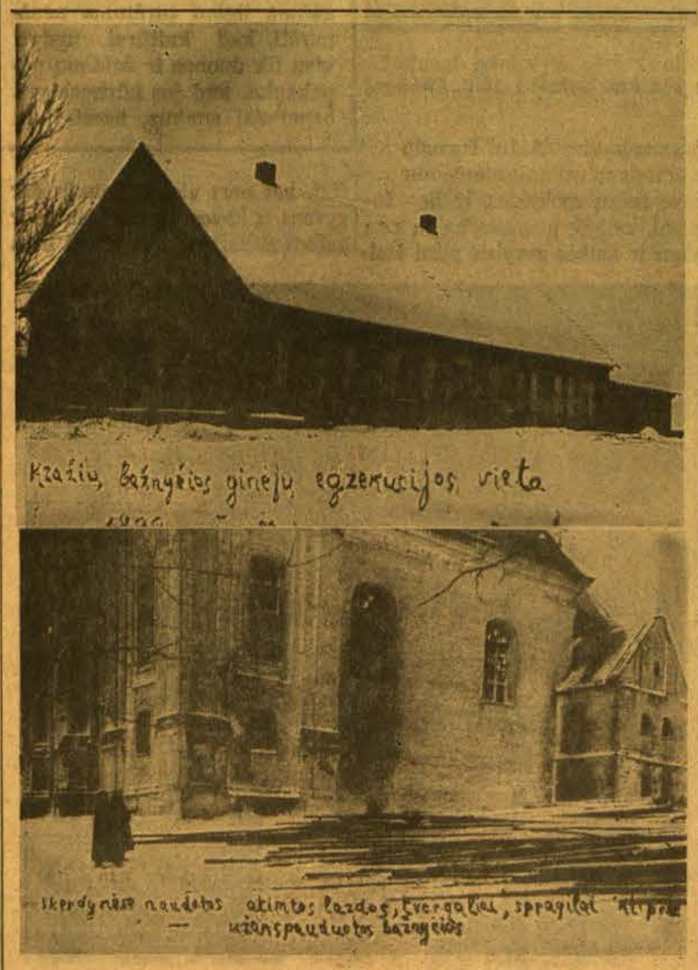

Senos nuotraukos, Kražių skerdynių liudininkės

CHICAGOS LIETUVIŲ OPERA JAU PRADĖJO DARBYMETĮ

Kaip žinome, šį sezoną Chicagoje yra statoma **Juliaus Gaidelio** opera **"Dana"**, kurios libretas yra **Stasio Santvaro** kūryba. Operą režisuos Clevelande gyvenantis režisierius **Petras Maželis.** Jis jau turėjo pasitarimą su operos dailininku **Algirdu Kurausku**, o operos pirm. **Alfredo Kulio** bute įvyko P. Maželio susipažinimas su Operos valdybos žmonėmis.

Po įvykusio Operos baliaus, dar numatomi šie lėšų telkimo parengimai: gruodžio 31 d. Naujų metų sutikimas Jaunimo centro didžiojoje salėj ir 1969 m. sausio 26 d. pobūvis Drury Lane Teatre, Martinique patalpose.

Dirigentas **A. Kučiūnas** atvyksta Chicagon gruodžio 10 d. ir čia jau dalyvaus visoje eilėje repeticijų. Įsidėmėtina, kad gruodžio 13 d. 8 val. vak. Jaunimo centro didžiojoj salėj įvyks paskaita - pranešimas apie "Danos" operą solistams, chorui, žurnalistams ir muzika besidominčiai visuomenei.

Kaip, lankydamasis "Draugo" redakcijoje, Chicagos Lietuvių operos pirm. **Alfredas Kulys** išsireiškė, Danos opera, kurios siužetas paimtas iš pokario metų lietuvių tremtinių — DP gyvenimo sunaikintoje Europoje, nebus tik uždaros mūsų pačių buities drama. Anot pirm. Alf. Kulio, visai nesirengiama operos pastatyti skurdžiai realistiniam pavidale, nes regimąja, girdimąja ir minties prasme opera turi praskambėti bendražmogiškoj, plačioj, universalioj skalėj, būdama vis tiek mūsų lietuviškoji opera.

● **Lietuvos archeologiniai paminklai**—tokiu pavadinimu Vilniuje, tik 800 egz. tiražu, išleista knyga, 230 psl. Ją paruošė Mokslų akademijos Istorijos institutas. Aprašomi Lietuvos pajūrio I—VII amžiaus kapinynai: Kurmaičiuose, Rūkaičiuose, Ankštakiuose, Senkuose, Palangoje, Pryšmančiuose, Lazdininkuose, Reketėje, Tūbausiuose. Patekti senieji ir naujieji jų tyrinėjimo duomenys. Ypač daug žinių yra apie to meto laidoseną.

● **Krokuvos simfoninis orkestras Lietuvoje.** Spalio gale Vilniuje ir Kaune koncertavo Krokuvos simfoninis orkestras. Orkestrui diriguoja Henrikas Čižas.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė optometristas
DR. EDMUND E. CIARA
2709 W 51st Street
Tel GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: Pirm., antr., ketv. 2—5, 7—9 val. Penkt. 2—5 ir Šeštad. 10—2 val.

Ofs. 735-4477. Rez. PR 8-6960
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINĖS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BLDG
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rez. Tel. GI 8-0872
DR. W. M. EISIN-EISINAS
Akušerija ir moterų ligos
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepia, skambinti: MI 3-0001

Ofiso HE 4-1414. Rez. RE 7-6867
DR. B. GAIŽIŪNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė akušerija ir moterų ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 1—3 ir 6—8 val. vak. Šeštad. 12—3 val. popiet. Trečiadieniais uždaryta

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rez. PRospect 8-9081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
J O K S A
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad. ketvirt. ir penkt. nuo 12 iki 3 v. ir nuo 5 iki 8 v. v. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PR 6-6022 Rez. PR 8-6960
DR. E. JATULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika
2815 W. 71st Street
Ofiso val. kasdien nuo 6 iki 9 v. v., šešt. nuo 9 iki 12 val.; arba susitarus.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 8-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val.: kasdien nuo 1—4 p. p. ir 6 iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta.

Ofiso ir but. tel. OLympic 2-1881
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. — REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12-4 val. p. p., 6-8 val vak. šeštad. 12-3 val. p.p., trečiad. uždaryta.

Tel. ofiso ir buto OLympic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Street, Cicero
Kasdien 1—3 val. ir 6—8 val. vak., išskyrus trečiadienius.
Šeštadieniais 12 iki 4 popiet.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
KŪDIKIŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Pirmad., antrad., ketvirt. ir penkt. nuo 11 val. iki 1 val. p. p. ir nuo 6 — 8 val. vakare. Trečiad. nuo 11 val. ryto iki 1 val. p. p., šeštad. 11 val. ryto iki 3 val. p. p.
Ofiso telef. RE 7-1165
Rez. tel. 239-2919

DR. MARIJA LINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2817 West 71st Street
Telefonas HEmlock 6-3545
(Ofiso ir rezidencijos)
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel PR 8-7773; Rez. PR 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2858 West 63rd Street
Valandos: pirm., ketv., 5—8 val., antrad. ir penkt. 1—4 val.
Priėmimėja tik susitarus

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val. kasdien 9—11 ryto ir 6—8 v. v. Šeštad. 9 [illegible] — 2 v. popiet

ASSOCIATE OPTOMETRISTS
Lietuviškai kalba
DR. FRANK PLECKAS, OPT
3424 W. 63rd St., GR 6-7044
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir "contact lenses"
Valandos pagal susitarimą
Uždaryta trečiadieniais

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPEC. VIDAUS LIGOS
Tel. Ofiso PR 6-7800; Namų 925-7691
5159 So. Damen Avenue
Valandos: 2—9 val. p. p.
Išskyrus trečiadienį

Tel. 423-2660
DR. E. RINGUS
RENTGENOLOGAS
9760 So. Kedzie Avenue
Val., pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 v. r. iki 9 v. v. Treč ir Šeštad. 8 v. r. iki 3 v. popiet

DR. ZIGMAS RUDAITIS
SPEC. ORTHOPEDIJOS LIGOS
2745 West 69th Street
Prieš Šv. Kryžiaus ligoninę
VAL.: pirm. nuo 6 iki 8 v. p. p.; antrad. ir ketv. nuo 9 iki 11 v. ryto ir nuo 6-8 v. v.; penkt. nuo 9 iki 11 v. ryto. Kitu laiku susitarus telefonu:
Telef. REpublic 7-2290

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, PŪSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
Ofisas 2454 W. 71st Street
Val. antrad. nuo 2—5 popiet ketvirtad. nuo 6—8 vak
Ofiso telef. 776-2880
Rezid. telef. PR 9-6730

DR. ALDONA ŠIMKUS
AKIŲ LIGOS IR CHIRURGIJA
PRITAIKO AKINIUS
15542 So. Cicero, Oak Forest, Ill
Kabineto tel. 687 2020
Namų tel. 839-1071
Vizitai pagal susitarimą

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. REliance 5-4410
Rez. GRovehill 6-0617
Valandos: pirm. ir ket. nuo 12 val. iki 2 val. p.p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.; antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p.p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
Telefonas 925-8296
Valandos: 2—8 v. v., penktad. 10—12 v. r., 2-8 v. vak. Šeštad. 1-4 v. vakaro. Sekmad. ir trečiad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
BENDRA PRAKTIKA IR MOTERŲ LIGOS
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PRospect 8-1223
Ofiso val.: Pirm., antr., Treč. ir penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. Šeštad. 2—4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Of. tel. HE 4-2123, Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Priėmimėja ligonius tik susitarus
Val.: 2—4 p. p. ir 6—8 v. vak.
Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Telefonas — GRovehill 6-2822
DR. A. VALIS - LABOKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2524 West 69th Street
Valandos: 1 iki 4 ir 6 iki 8 v. vak
Šeštadieniais 1 iki 4 val.
Trečiadieniais uždaryta.

Tel. PRospect 6-9400
DR. ONA VAŠKEVIČIUS
(VAŠKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6648 So. Albany Ave.
Val.: pirm., antrad., ketv. 6—8 val vak., penkt. ir šeštad. 2—4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446, rez. HE 4-3150
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Val.: 2 iki 4 v. p. p. ir 7 iki 8 v. v. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.

Ofiso tel. 767-2141, Namų 636-4850
DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Val. pirmad., antrad., penktad. 1—4 ir 6—8 v. v., ketvirt. 6—8 v. vak. Šeštadieniais 12—2 val. popiet

Rezid. Tel. 239-4683
DR. K. G. BALUKAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS.
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 S. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6446
Priima ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepia, skambinti HU 8-3222

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
2858 West 63rd Street
Val.: kasdien 10—12 val. ir 7—9 v vak. Šeštadieniais 10—1 val. Trečiadieni uždaryta Ligoniai priimami susitarus.
Ofiso telefonas: PR 8-3229
Rez. telef. WAlbrook 5-5076.

Ofisas 3148 West 63rd Street
Tel.: PRospect 8-1717
Rez. 3241 West 66th Place
Tel.: REpublic 7-7868
DR. S. BIEŽIS
CHIRURGAS
Valandos: Kasdien nuo 1 iki 3; trečiadieniais uždaryta. Antradieniais ir penktadieniais vak. nuo 7 iki 8 val

DR. VL. BLAŽYS
PLAUČIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampas 63-čios ir California
Val.: kasdien nuo 6-8 val. vak. Šeštad. 2—4 val.
Trečiad. ir kitu laiku pagal susitar
Ofiso telef. 476-4042
Rezid. tel. WAlbrook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
Inkstų ir šlapumo takų chirurgija
Tel. 695-0533 — Elgin
425 No. Liberty Street
Route 25, Elgin, Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, res. 388-2323
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val.: pirm., ketv. 1-4, vakar. 7-9 antr., penktad. 1—5 treč ir šešt. tik susitarus.

Ofiso — HE 4-5758
DR. S. ir M. BUDRYS
ALERGIJA
2751 West 51st Street
Valandos: antradieniais, penktadieniais 2-9 v., šeštadieniais 10-1 p. p. Ligoniai priimami pagal susitarimą

Nepriklausomos Lietuvos kariai — raitininkai. Nuotr. J. Miežlaiškio

LIETUVOS KARIUOMENĖ

Penkiasdešimt metų nuo jos atkūrimo sukaktį lapkričio 23 d. minint

K. ALIŠAUSKAS

Lietuvos kariuomenė kūrėsi labai sunkiose sąlygose. Tuo laiku iš Lietuvos vieni (vokiečiai) alkani išeidavo ir kiti (rusų bolševikai) dar alkanesni veržėsi į Lietuvą. Pirmojo pasaulinio karo metu buvo visu sunkumu užgulusi Lietuvą, kraštas buvo nualintas, žuvo daugybė žmonių, daugybė ūkių sudeginta ir namų sugriauta. Taip atrodė Lietuva 1918 metais. Kariuomenei steigti lietuviai pradžioje neturėjo: ginklų, aprangos ir kitų karo reikmenų. Turėjo tik gerus norus atstatyti savąjį kraštą, jame laisvai gyventi, svetimųjų neįsileisti, patiems valdytis ir tvarkytis. Tik didelių pastangų dėka lietuviai atlaikė priešų spaudimą, kariavo ir laimėjo, atstatė Nepriklausomą Lietuvos valstybę.

Šiandien, t.y. lapkričio 23 d. sukanka 50 metų nuo Lietuvos kariuomenės atkūrimo pradžios. Tąją dieną prieš 50 metų išleistas pirmasis įsakymas "Apsaugos Ministerijai", reiškia Lietuvos kariuomenei. Šio įsakymo išleidimas pažymi mūsų reguliarios kariuomenės organizacijos pradžią. Faktinai kariuomenė buvo pradėta organizuoti žymiai anksčiau, bet ne vyriausybės įsakymu.

Pirmame Apsaugos ministerijai įsakyme nebuvo nieko ypatingo, vos keletos karininkų paskyrimai įvairioms pareigoms. Įsakymą pasirašė min. pirmininkas ir apsaugos ministeris prof. A. Voldemaras ir štabo viršininkas pulkininkas J. Kubilius. Minima diena tapo Lietuvos kariuomenės šventės diena. Ji minima ir švenčiama kaip diena atkūrimo Lietuvos ginkluotos pajėgos, kuri kraujo ir gyvybių aukomis apgynusi Lietuvos Tarybos vasario 16 d. paskelbtą aktą — patikrinusi Tėvynės nepriklausomybę ir Tautos laisvę.

Milicijos organizavimo pastangos ir pirmieji savanoriai

1918 m. sausio Lietuvos Taryba Vilniuje svarstė milicijos sudarymo klausimą. Pripažino, kad gyventojų saugumui užtikrinti miliciją sudaryti būtinai reikia, nes vokiečių policija gyventojų saugumo nebepajėgė laiduoti, krašte vyko plėšimai, kurie nemažėjo, bet didėjo. Tuo reikalu buvo tartasi su vokiečių okupacine valdžia. Vokiečiai atsisakė ginkluoti lietuvius.

Tuo laiku Taryba vedė įtemptą veiklą dėl nepriklausomybės paskelbimo ir dėl jos pripažinimo, tad milicijos reikalas buvo atidėtas.

1918 m. kovo 3 d. Lietuvos Brastoje Vokietija pasirašė taikos sutartį su Sovietų Sąjunga. Lietuvos Brastos taika pasitarnavo Lietuvai tuo, kad susidarė sąlygos lietuviams tremtiniams ir kariams sugrįžti iš Rusijos į Lietuvą. Sugrįžusieji padidino lietuvių kovotojų dėl Lietuvos nepriklausomybės eiles. Jie buvo aktyvūs ir su iniciatyva. Pirmieji sugrįžusieji karininkai Kazys Škirpa, Jonas Variakojis, Aleksandras Žilinskas, Jurgis Kubilius ir kt. išjudino klausimą Lietuvos kariuomenei steigti. Pradžioje viskas buvo daroma slaptai. Buvo registruojami kariai, norintieji tarnauti Lietuvos kariuomenėje. Pirmuoju į registracijos knygą iš karininkų įsirašė karininkas Kazys Škirpa 1918 m. gegužės mėn., iš kareivių — Stasys Butkus.

Tremtinių ir pabėgėlių grįžimas iš Rusijos vyko sėkmingai. Tremtiniai veržėsi į tėvynę, nežiūrėdami didelių kliūčių. Tačiau vokiečiai nepaleido karo ir civilių belaisvių iki 1918 m. rudens, nors buvo pažadėję paleisti.

1918 m. vasarą Lietuvoje padidėjo plėšimų skaičius. Taryba gaudavo vis daugiau ir daugiau skundų. Vokiečių karinė policija, kurią sudarė senukai ir karo invalidai, nenorėjo ir nepajėgdavo su plėšikais kovoti. Nuo plėšikų, kurių daugumas sudarė iš vokiečių nelaisvės pabėgę rusai, kentėjo daugiausiai kaimų gyventojai. Taryboje vėl kilo milicijos įsteigimo reikalas. Milicijon numatoma buvo paimti kaip galint daugiau iš Rusijos sugrįžusių karių. Milicijos steigimo sumanymas buvo praneštas vokiečių karinei valdžiai, kuri sumanymą jau užgyrė ir paprašė aiškaus bei smulkaus projekto. Toks projektas buvo sudarytas ir 1918 m. liepos 29 d. vokiečiams įteiktas. Tačiau vokiečiai milicijos steigti vėl neleido ir ginklų nedavė. Taryba nė ginklų, nė lėšų neturėjo, ir milicija liko neįsteigta. Plėšikai toliau siautė, degindami sodybas ir prievartaudami žmones. Viltis, kad iš milicijos galėtų išsivystyti kariuomenė, galutinai žlugo.

Pirmieji organizacinių komisijų darbai

1918 m. spalio mėn. jau buvo aišku, kad vokiečiai karą pralaimėjo. Valstybės Taryba susirūpino kariuomenės organizavimo reikalu. Slaptai, vokiečiams nežinant, spalio mėn., buvo įsteigta Krašto apsaugos komisija. Komisijai pirmininkavo St. Šilingas, nariais buvo: S. Banaitis, kun. Alekna, karn. J. Kubilius, Liudas Gira, karn. St. Nastopka ir karo gydytojas Vl. Nagevičius. Taryba komisijai įsakė tuoj pradėti kariuomenės organizavimo darbą. Krašto apsaugos komisija paruošė projektą ir lapkričio 4 d. komisijos pirmininkas St. Šilingas padarė pranešimą Valstybės Taryboje. Trumpai suglaudus, komisijos pranešimas atrodė šitaip: Lietuvą padalinti į 10-12 srityčių. Kiekvienoje srityje turėjo būti vadas su štabu iš 3 asmenų. Štabas turėjo organizuoti apsaugos būrius jam pavestoje srityje. Komisijos manymu, kariuomenės steigti tuo tarpu negalima. Reikia atlikti paruošiamuosius darbus, sutelkti karininkus, parūpinti statutus, įsteigti karininkų mokyklą ir t.t. Į kariuomenę imti tik savanorius, jie turi tarnauti nemažiau vienerius metus. Sienų ir Vilniaus miesto apsaugai reikėtų apie 60.000 vyrų.

Valstybės Taryba pripažino paruoštąjį Apsaugos komisijos darbą tinkamu. Nutarė paskirti 1,500.000 markių apsaugos organizacijos reikalams. Tuo laiku Valstybės Taryba tiek pinigų neturėjo ir Krašto apsaugos komisijai davė tik 10.000 markių.

Lygiagrečiai su Krašto apsaugos komisija dirbo statutų paruošimo komisija, kuriai pirmininkavo karn. J. M. Laurinaitis. Nariais buvo: St. Naginskas, karn. P. Tvaronas ir P. Ruseckas. Komisijai talkininkavo kalbininkas Jonas Jablonskis.

Pirmieji savanoriai kareiviai, 11 vyrų, atvyko į Vilnių 1918 m. spalio 16 d. Jie buvo patalpinti Valstybės Tarybos rūmuose, visa tai slepiant nuo vokiečių. Dėvėjo vyrai nuosavus drabužius, todėl jų gyvenimas Valstybės Tarybos rūmuose nesukėlė jokio įtarimo. Ginklų jie negavo, nes jų dar ir neturėta. Maistui buvo duodamos 5 markės dienai. Vyrus globojo Krašto apsaugos komisija. Spalio 17 d. per vakarinį patikrinimą pirmą kartą savanoriai sugiedojo Tautos himną.

Krašto apsaugos komisija laiškais ėmė kviesti į Vilnių daugiau karininkų. Kviečiama buvo neoficialiai ir laiškuose buvo rašoma, kad atvyktų pasitarti mokytojavimo bei švietimo reikalais. Tik atvykę į Vilnių jie sužinodavo tikrąjį reikalą.

Tačiau daug karininkų ir nekviečiami atvykdavo ir pasisiūlydavo tarnauti kariuomenėje. Įstojęę į kariuomenę karininkai gyvendavo privačiuose butuose, algos negaudavo, tik, reikalui esant, buvo išmokami maži avansai po 50 ir 100 markių. Algų klausimas buvo sutvarkytas tik gruodžio mėn. pabaigoje.

Mūsų karių dalinys laisvojo Kauno gatvėse. Nuort A. Laužadžio

Ginklų įsigijimo problemos

Ginklų gavimo klausimas buvo labai opus, šiuo reikalu buvo susirūpinę visi lietuviai. Pirmieji ginklai buvo gauti per karo valdininką Vl. Grudzinską. 6 šautuvai dar vasarą slaptai buvo atgabenti lietuvių karių iš Rovno ir paslėpti vieno vienuolyno rusy Vilniuj. Kariuomenę pradėjus organizuot, Vl. Grudzinskas juos perdavė kariuomenei. Ginklų buvo galima gauti slaptai pirkt pas vokiečius. Lapkričio 4-5 d. įvykus Vokietijoje revoliucijai, vokiečių kariuomenėje susidarė kareivių tarybos (soldatenrat), pairo drausmė. Kai kurie vokiečių kareiviai vogdavo iš sandėlių ginklus ir juos pigiai parduodavo Vilniuje. Lietuviai karininkai pirkdavo ginklus, pinigus duodavo Krašto apsaugos komisija. Tačiau pavykdavo gauti tik maži kiekiai rankinių ginklų. Sudarius pirmą ministrų kabinetą, Lietuvos vyriausybė rūpinosi pas vokiečius gauti didesnį kiekį ginklų. Vokiečiai prižadėjo parduoti 400 šautuvų ne kariuomenei, o milicijai ginkluoti. 100 šautuvų lietuviai gavo Vilniuje, 200 — Lentvaryje, o likusius atidavė, jau Lietuvos vyriausybei persikėlus į Kauną. Vyriausybė šiuos šautuvus perdavė kariuomenei. Vėliau, 1919 m. pradžioje ginklų pirkimas buvo sutvarkytas. Ginklai (šautuvai, kulkosvaidžiai, patrankos ir jiems šaudmenys) buvo perkami Vokietijoje ir iš ten gabenami į Lietuvą. Esančios Lietuvoje vokiečių įgulos didesnio kiekio atsargoje ginklų neturėjo.

Pirmasis įsakymas krizių ir pavojų akivaizdoje.

Krašto apsaugos komisija veikė, kol neišėjo pirmasis įsakymas Apsaugos ministerijai, t.y. iki lapkričio 23 d. Šiuo įsakymu buvo sudaryta Apsaugos taryba ir Apsaugos ministerijos štabas. Štabo viršininku buvo paskirtas plk. J. Kubilius. Kariuomenės organizacijos reikalą perėmė karininkai. Atrodė, kad darbas eis sparčiau, tačiau taip nebuvo. Sparta bei pažanga buvo, bet nedidelė. Lėšų ir karo reikmenų trūkumas buvo bene svarbiausia lėto organizacijos darbo priežastis. Antra vertus, Krašto apsaugos viceministras gen. Kiprijonas Kondratavičius, kuriam ministras pirmininkas prof. A. Voldemaras buvo pavedęs kariuomenės organizacijos darbą ir juo pasitikėjo, neparodė jokio sumanumo ir veiklos. Silpnai veikė ir Apsaugos ministerijos štabas. Tad daugybė projektų, sumanymų liko nerealizuota.

Gruodžio 10 d. rusų bolševikai užėmė Daugpilį ir gruodžio 18 d. Maladečino geležinkelio stotį. Vilniuje vokiečiai ruošėsi išsikraustyti. Buvo aišku, kad Vilnių teks apleisti, nes nėra kas gintų ir sulaikytų rusų bolševikų plūdimą.

Gruodžio 17 d. iš Vilniaus į Alytų persikėlė besiorganizuojantis 1 pėst. pulkas. Išvyko 35 karininkai, 3 karo valdininkai, 1 karo gydytojas ir 32 kareiviai. Alytuje pulkas sparčiai augo. Vilniuje tebeliko apie 70 karininkų, karo valdininkų ir karo gydytojų ir apie 50 kareivių. Į Vilnių savanorių mažai teatvykdavo, nes nebuvo raginimų, skelbimų, jokių nurodymų iš vyriausybės bei Krašto apsaugos štabo.

Karininkai, esantieji Vilniuje, nerimavo, reiškė nepasitenkinimą gen. K. Kondratavičiumi ir bendrai neveiklumu.

Lemiamas atsišaukimas į tautą ir vėliava Gedimino kalne

Gruodžio 23 d. atsistatydino pirmasis ministrų kabinetas. Valstybės Tarybos Prezidiumas naują vyriausybę sudaryti pavedė Mykolui Sleževičiui, kuris vėliau pasireiškė dideliais organizaciniais gabumais. Gruodžio 24 d. naujas ministrų kabinetas pradėjo eiti savo pareigas. Apsaugos ministru buvo paskirtas karn. Mykolas Velykis, pareigingas ir darbštus lietuvis.

Priešas artinosi prie Vilniaus, reikėjo skubiai veikti, gelbėti tai, kas dar galima buvo išgelbėti. Apsaugos ministras atleido iš kariuomenės gen. K. Kondratavičių, kuris išvyko iš Lietuvos ir daugiau čia nebepasirodė. Štabo viršininku buvo paskirtas karn. Pr. Liatukas. Vilniaus miestui buvo paskirtas komendantas. Kai kurioms apskritims paskirti karinių sričių viršininkai. Į Panevėžį — karn. J. Variakojis, į Šiaulius — karn. J. Petruitis, į Kėdainius — karn. J. Šarauskas.

1918 m. gruodžio 29 d. vyriausybė išleido ir išplatino atsišaukimą į tautą "Lietuvos Piliečiai" ir "Lietuva Pavojuje". Atsišaukime buvo aiškiai pasakyta,

(Nukelta į 4 psl.)

Nepriklausomybės kovų apkasuose 1920 metais fronte prieš lenkus.

PRANCIŠKONIŠKO NUOLANKUMO POETAS FRANCIS JAMMES

(1868 — 1938)

Kūrybos procesas, kaip sako filosofas, neša su savim tam tikrų prometeizmo žymių. Jos tačiau žymiai redukuotos prieš 100 metų gimusio ir prieš 30 metų mirusio prancūzų poeto Francis Jammes kūryboj. Jis ir šiandien tebežavi mus savo poezijos nuoširdumu, paprastumu ir ypač artimumu gamtai, ta, sakytum, do nelaitiška idile. Dėl tos ekstazinės gamtos meilės šis poetas ne veltui buvo nešiojęs ir savo pirmatako, Saulės himno autoriaus, šv. Pranciškaus Asyžiečio, to nepamainomo gamtos mylėtojo ir draugo, vardą.

Pirenėjų kalnai, kur Francis Jammes buvo gimęs, padarė jo sielai neišdildomą įspūdį, likusį jame visą gyvenimą ir giliai įsišaknijusį poeto kūryboje. Išėjęs, vidurinįjį mokslą, Jammes, kaip ir mūsų Baranauskas, kurį laiką dirbo raštininku notaro įstaigoje. Apie 30 metų turėdamas, ėmė skintis kelią į poezijos aukštumas, jau pirmuoju savo poezijos rinkiniu De l'Angelus de l'Aube a l'Angelus du Soir (Nuo Aušros Angelo iki Vakaro Angelo), nuo kurio pasirodymo jau suėjo 70 metų. Toliau sekė kiti rinkiniai, kur poetas reiškės kaip jausmingas gaivalingos gamtos vaizduotojas.

Bet tuo pat metu Jammes bend raamžis Paul Claudel, taip pat šių metų šimtininkas († 1955), pamokė poetą žvilgsnį pakelti nuo gaivalinės gamtos į aukštesnio susimąstymo sritis, į religines aukštumas. Taip Jammes lyrika įgavo du reikšmingus bruožus— gamtos ir religijos pergyvenimą. Vėlesniojoj Jammes poezijoj jie ištisai vienas kitu perpinti. Religinis Jammes nuolankumas eina iki būdingo Paul Verlaine nusižeminimo.

Ne mažiau žinoma bei reikšminga ir prozinė Francis Jammes kūryba, kur jis pasireiškia tais pačiais polėkiais, kaip ir poezijoj. Kone pasaulinio garso susilaukė jo Zuikio romanas ir kitos vaikų knygos, kur Jammes yra nepamainomas gamtos ir mažųjų pasaulio draugas. Deja, į mūsų kalbą lig šiol beveik nieko neišversta iš Jammes poezijos, ir tik vienintelis prozos dalykėlis — Dievo vaikai (vertė J. Talmantas 1932 m.).

Mūsų laikais, kai visoks išdidumas ir principas "Netarnausiu" yra pasiekę negirdėtas dimensijas, ir kai itin plačia burna postringaujama apie "mirusį Dievą", Francis Jammes mus guodžia pranciškoniško giedrumo gamtos ir jos Kūrėjo meile. Gal kai kas pasakys, kad tai tik poetinė poza, bet jei ji įtikina, tai jau ir lygu gyvenimui.

A. T.

FRANCIS JAMMES

MALDA PRISIPAŽĮSTANT NEŽINOJIMĄ

To nori Dievas: nebūk išdidęs, lenkis, kaip gali!
Bestatant lizdą smėly, kartą aš vapsvas mačiau.
Daryki taip, širdie palūžus: būk tyli,
Ir dirbki darbą, Dievo skirtą tau.
Išdidęs aš buvau keliaut tikru keliu,
Tariaus esąs kitoksai nei kiti:
Nūn, Dieve, pamačiau, kad aš kitaip nė negaliu
Kaip tik rašyti žodžia s tais, kuriuos jau žmonija turėjo
Nuo tų laikų, kai rojuje Adomas su Ieva stovėjo
Po vaisiais tais, kurie skaidriausioje šviesoj žydėjo.
Ir būt kitoks nesu, nei akmens tie prasti.
Žiūrėk, žolė rami ir obelis naši kasdien
Apsunkus žemėn lenkiasi, drebėdama ir meiliai geidžia —
O, imk nuo mano s elos, jau gana skausmai ją žeidžia,
Kūrimo išdidumą, kurs dar glūdi manyje,
Aš niekas, Nieko nežinau. Tenoriu vien
Gal kartais pamatyti, kaip supas lizdas vėjuje
Ant rausvo topolio arba kaip elgeta, šviesia gatve einąs, šlubuoja,
Suskilusiomis kojomis, ir žaizdos dulkėse žėruoja.
Suteik į tuos ganyklų avinėlius panašumo,
Kurie iš rudenio niūraus, palinkę nuolankiai,
Pavasarin keliauja, besipuošiantin žaliai,
Ir duok, man rašant, neturėti išdidumo:
Kadgi bent kartą pagaliau suprasčiau, jog mana širdis —
Pasaulio atgarsys, ir mano Tėvas malonus
Pamoko savo vaiką kantrumu.
Garbė, kūryba, įkvėpimas — atgarsys
To amžių turto, kurį turi žmonėms,
Visa išreiškiantiems tuo pačiu žodžiu,
Lyg bičių spiečius, lekiantis pro tamsias vasaros šakas.
Duok, kad, kai šiandien nuo stalelio atsikelsiu,
Aš būčiau panašus į tuos, kurie sekmadienį gražiam ore ateina pas Tave,
Ir bažnytėlėje baltoj, suklaupę ir rankas
Sudėję, meldžiasi Tau, nuolankūs ir nieko nežiną.

MANO ANGELE

Mano angele, kurs mane sergsti, kurį palikau
Dėl to kūno, kaip jazmino žiedas gražaus.
Aš vienišas šiandien. Laikyk mano ranką rankoj savoj.

Mano angele, kurs mane sergsti, kurį palikau,
Kai aš vasarą, pilnas jėgų dar, džiaugiaus,
Taip liūdna man šiandien. Laikyk mano ranką rankoj savoj.

Mano angele, kurs mane sergsti, kurį palikau,
Kai rudenio auksą mindžiojau kojom, blaškiau.
Suvargęs aš šiandien. Laikyk mano ranką rankoj savoj.

Mano angele, kurs mane sergsti, kurį palikau,
Kai sningant ant stogų svajojau, mąsčiau.
Svajot nebemoku. Laikyk mano ranką rankoj savoj.

Vertė A. Tyruolis
(Iš spaudai paruošto rinkinio "Pasaulio poezijos aidai")

KAI VIENAS MENAS NEIŠSIVERČIA BE KITO

Žodis, pasakytas lapkričio 16 d. Čiurlionio galerijoj, atidarant A. Nako tapybos parodą

BRUNO MARKAITIS, S. J.

Visi menai išreiškia kūrėją, ats pindi gyvenamus laikus, nors ne būtinai chronologine tvarka arba kalendorine prasme. Visų menų technikinis elementas arba medžiaginis tikslas, kaip konkreti išraiškos priemonė, pasireiškia dvejopu, neišskiriamu būdu, būtent, tematika ir jos išvystymu. Ar mes kalbėtume apie monumentalų kūrinį architektūra suformuotoje erdvėje ar apie minia tiūrinį preliūdą elegantiškose Chopin'o rankose, mes susitinkame du dalyku: temą ir jos išvystymą.

Kūrėjo talentas glūdi, be abejo, ne tiek tematinėje medžiagoje, nes ji gali būti pasiskolinta bei modifikuota visuma ar dalimi, kiek tematinės medžiagos išvystyme. Pastaroje srityje pasirodys jo vaizduotės matavimai, drąsa ir lengvumas pasileisti į beribę erdvę. Čia matysis jo tikrieji sugebėjimai, kalbėti ir neatsibosti, atsiverti ir neįkyrėti, pakartoti pagrindines mintis ir neišsaukti pasipriešinimo. Tik čia matysis jo išradingumas, jo savitas būdas operuoti medžiagomis, spalvomis, kontrastais.

Ir geriausias bei tikriausias įrodymas, kad kūrėjo talentas yra ne eilinis, bus jo sugebėjimas sukurti kompozicinę kulminaciją, struktūrinį crescendo, kurie visam kūriniui duos neatsispiriamą jėgą, gyvybę, įtikinamumą. Jis sušuks, ir audra nurims. Bet ta audra buvo jo paties sukelta, paties išbanguota, išsiūbuota ir paties nutildyta. Ir nutildyta ne tiek fiziniu garso bei medžiagos prislopinimu, kiek tikrumo paguoda, kad kūrėjo mintis buvo suprasta, žinia perduota, kad ranka palietė ranką, ir kad širdis širdingai atsivėrė. Jei kas dar nepajėgia savo kūrybinės minties privesti iki kulminacinės atbaigimo viršūnės, tas turi susitaikinti su dviem galimybėm, būtent, kad jo talentas tokiam uždaviniui per ribotas arba jo dar laukia neištirti, neišdirbti metai ir darbai.

Gyvenime žmogus dažnai nepasitenkina vienu kuriuos nors menu. Jis gali, ir nori, ir bando gėrėtis visais jam prieinamais menais. Iš kitos pusės, dažnai vienas geriausias pavyzdys yra architektūra, kuri lengvai, ir organiškai į įtikinančią visumą įjungia ir tapybą, ir skulptūrą, ir mozaiką, ir vitražą ir t.t. Muzikoje geras pavyzdys yra opera, kuri gana vykusiai apjungia vokalinius, choralinius, instrumentinius, choreografinius ir dekoratyvinius elementus į vieningą visumą.

Paskutiniais dešimtmečiais susiduriame su totaliniu teatru, kuris bando panaudoti visus įmanomus elementus, tuokdamas dramą su opera, išvesdamas orkestrą iš instrumentų konvencionalinės sąrangos, vartodamas ne tik muziką, kaip specifinį meną, bet ir garsą, kaip iliustracijos priemonę, neatsisakydamas net kinematografinės pagalbos, kai pritrūksta įprastinių išraiškos priemonių, o veiksmo evoliucija reikalauja simultaniškų ir daugiaviečių tikrovių.

Visa šita matydamas arba nujausdamas ne vienas kūrėjas bandė vieną meną išreikšti kitu menu, taip kaip ne vienas modernios muzikos kompozitorius, ypatingai orkestratorius, bando išsemti kiekvieno instrumento potencialą, pavergdamas instrumentą garsui, o ne garsą instrumentui.

Muzikos bei tapybos istorijoje, ypač naujaisiais laikais, yra buvę tapytojų, kurie tapybinį išraiškos elementą ir spalvų turinį bei spalvų derinių santykius bandė išsakyti muzikinėmis priemonėmis. Ir yra buvę muzikų, kurie spalvos abstrakcijai ir spalvos bei objekto santykiui mėgino pridėti ne tik muzikinę dimensiją, bet ir tam tikrą vaizdinės ir garsinės spalvos gimininguma. Juk mes galime kalbėti apie orkestracinį spalvingumą ne tik analogine, bet ir vaizdine koloritinės skalės prasme.

Nebūdamas vaizdinio meno atstovu turiu susilaikyti nuo pastangų, vertinti Antano Nako šioje parodoje išstatytus darbus. Profesionalinį šios parodos vertinimą tegu duoda kiti, kurie parodas vertina pagal profesinę kompetenciją. Bet negaliu susilaikyti nuo šilto ir stipraus noro pasveikinti Antaną Naką, matydamas šioje kūryboje daug grožio, daug spalvos, daug subtilumo ir elegancijos. Regiu nuotaikas ir pergyvenimus, kuriuose daug švelnaus gerumo ir patrauklaus kilnumo. Jei man būtų leista, pagal mano supratimą ir nuomonę, palyginti Nako ankstesniąją ir šią parodą, manau nesuklysiu sakydamas, kad pastebiu vertingą ir brandžią pažangą, didesnį tikrumą, saugesnį laisvumą. Atrodo, kad tarp vaizduotės ir technikinių priemonių yra didesnė proporcija ir stipresnis santykis.

Antano Nako asmenyje natūraliai ir papildančiai jungiasi muzika ir tapyba. Savaime aišku, jautrumas ir meilė šiems dviems menams matosi tiek jo muzikinėje, tiek jo vaizdinėje išraiškoje. Bet čia noriu pridėti, kad p. Nakas savo tapybiniuose kūriniuose šį dvylypiškumą išgyvena sąmoningai ir iš jo daro kūrybines išvadas. Esmingąjį visų menų gimininguma jis ne tik pažįsta, kaip kiekvienas kitas menininkas, bet, matydamas bendruosius ir skirtinguosius elementus, jis ieško ir sintezės, ir tilto, ir mįslės.

Todėl ir mes galime taip pat sąmoningai ieškoti Nako tapyboje vaizdinio ir garsinio meno giminingumo, ieškoti paties kūrėjo pastangų spalvai duoti garsą, ir garsui spalvą. Be abejo, tai yra labai subtilūs reiškiniai, kone mistiniai momentai, kuriuose vyksta ne tik didžiai vertingas eksperimentas, bet ir kilni, ištverminga pastanga grožiui duoti papildomą dailumą ir nežemiškumą.

Antanas Nakas — Baltaragio malūnas

Iš parodos Čiurlionio galerijoj, Chicagoj

Lietuvos kariuomenės artilerijos baterija nepriklausomybės kovose 1920 metais lenkų fronte.

LIETUVOS KARIUOMENĖ

(Atkelta iš 3 psl.)

kad Lietuvai grėsia didelis pavojus, ir raginta gintis.

Pašaukti savanoriai į kariuomenę ir paskelbtos sąlygos įstoti į Lietuvos krašto apsaugą. Įsteigtos savanoriams registracijos ir susitelkimo vietos. Lietuvos jaunimas laukė tokio šaukimo ir tuoj būriais vyko ir stojo į krašto apsaugą.

1919 m. sausio 1 d. vokiečiams baigiant kraustytis iš Vilniaus, karo komendantas karn. K. Škirpa daruge su adjutantu karo valdininku P. Gužu ir 6 kareiviais — savanoriais užkopė į Gedimino kalną ir iškėlė ten didelę trispalvę lietuvių tautos vėliavą (visų kareivių pavardės yra žinomos).

Iškeltoji vėliava plevėsavo, tartum šaukdama lietuvius į kovą dėl Tėvynės laisvės. Vėliava liko kaboti pilies bokšte.

1918 m. gruodžio 31 d. naktį į sausio 1 d. Lietuvos vyriausybė nutarė persikelti iš Vilniaus į Kauną. Persikėlė 1919 m. sausio 2 d. Drauge su vyriausybe persikėlė ir Valstybės Taryba. Vilniuje tebeliko karo komendantūros kuopa drauge su karo komendantu karn. K. Škirpa. Rusų bolševikams puolant, komendantūros kuopa nesigynė, nes trūko ginklų ir šaudmenų. Kuopa pasitraukė sausio 5 d. Prie Lentvario geležinkelio stoties buvo paliktas karn. J. Bobelis su 28 kareiviais, kaip priedanga nuo rusų bolševikų. Tačiau gintis ne teko, nes bolševikai tuo laiku nepuolė. Karn. J. Bobelis, gavęs įsakymą, pasitraukė į Kauną. Lentvaryje vokiečiai davė lietuviams 200 šautuvų (kai kurie šaltiniai mini 100 šautuvų). Šituos šautuvus priėmė karn. Z. Gerulaitis ir nusigabeno juos į Alytų, į 1 pėst. pulką.

Trumpai pasakius, Vilniuje Lietuvos vyriausybė veikė trumpą laiką ir labai nepalankiose aplinkybėse. Išryškėjo lėšų, ginklų ir patyrimo stoka. Pradžia darbą gaišina, taip sako lietuviška patarlė. Užsimojimai buvo geri ir tikslūs, tačiau praktikoje mažai ką tepavyko įvykdyti. Visa veikla Vilniuje buvo reikšminga tuo, kad pavyko nustatyti gaires tolimesnei veiklai: priimta laikinoji Lietuvos valstybės konstitucija, sudaryta Lietuvos vyriausybė, paraginti valsčių ir apskričių gyventojai įsteigti savivaldybes, išleistas atsišaukimas į tautą "Lietuvos piliečiai" ir Instrukcija savanoriams šaukti. Visa Lietuva paskirstyta į 9 sritis ir kai kurioms sritims paskirti kariniai apsaugos viršininkai.

Kovas ir žuvusius prisimenant

Nežiūrint rusų bolševikų grės mės užimti visą Lietuvą, persikėlus į Kauną, kariuomenės organizacinis darbas vyko žymiai sparčiau. Buvo gauta pinigų ir pirkta ginklų. Informacija buvo žymiai sustiprinta. Bolševikai užiminėjo vis didesnius Lietuvos teritorijos plotus, tačiau lietuviai neišsigando, nenuleido rankų, bet ir toliau įtemptai dirbo. Kariuomenėn kasdien stodavo po keliasdešimtis, kartais keli šimtai savanorių. 1919 m. sausio pabaigoje bolševikai buvo užėmę. Varėną, Daugus, Žaslius, Ukmergę, Šėtą, Radviliškį, Šiaulius, Telšius, Sedą, Mažeikius. Vasario mėn. jau kėsinosi užimti ir Kauną. Tačiau jauna Lietuvos kariuomenė, talkinant saksų savanorių daliniams, bolševikus prie Kėdainių, Jiezno ir Alytaus sumušė ir privertė pasitraukti. Tai buvo graži pradžia.

Kariuomenės organizacinis darbas tęsėsi ištisus 1919 ir net 1920 metus. Kovoti teko su rusų bolševikais, bermontininkais ir galop su lenkais. Kaip vyko karas — tai atskira tema.

Lietuvos kariuomenėje buvo apie 1.000 karininkų ir apie 60.000 puskarininkių ir kareivių. Jie sudarė 13 pėstininkų pulkų, 3 kavalerijos pulkus ir 3 artilerijos pulkus, karo aviaciją, karo mokyklą, karo technikos dalis ir tarnybas.

Kovoje dėl Lietuvos laisvės žuvo: 40 karininkų ir apie 1450 puskarininkių ir kareivių. (Į šį skaičių neįeina mirę nelaisvėje ir dingę be žinios).

Šiandien, minint Lietuvos kariuomenės 50 m. sukaktį, su liūdesiu prisimename žuvusius kovoje ir dabar kenčiančią Lietuvą. Vyksta gedulingos pamaldos ir dedame vainikus prie paminklo žuvusiems: pagarbai žuvusių karių ir partizanų dėl Tėvynės laisvės, pagarbai nukankintų Sibire, kalėjimuose ir įvairiose koncentracijos stovyklose. Kiekvienai kovai reikalingos aukos. Dirbkime ištvermingai, kaip Jie dirbo ir kovojo dėl Tėvynės laisvės.

Kiekvienai kovai būtina: žmonės, vienybė ir ištvermė. Jeigu būsime vieningi ir ištvermingi, kova dėl Lietuvos laisvės bus laimėta, jeigu ne mūsų, tai ją laimės mūsų vaikų vaikai. Planuokime savo veiklą tolimiems atstumams bei ilgesniems laikams.

Brolių Sharkų Restoranai Ir Cocktail Lounges —

SHARKO'S WEST, 6301 W. 63rd Street

Telef. — LUdlow 6 - 3636

SHARKO'S EAST, 7840 S. Western Ave.

Telef. — PRospect 6 - 6644

Vidaus vaizdas modernaus ir ištaigingo baro, SHARKO'S WEST

Abiejuose restoranuose puikios vėdinamos salės tinkamos vestuvėms ir kitokiems parengimams. Skanus valgis, vietos ir užsienio gėrimai.

Savininkai Jurgis ir Geraldas Šarkos

KUR ŽALIUOJA "EGLUTĖ?"

Tai pažįstamas vardas vienintelio vaikų laikraščio, kuris kas mėnesį, laiškanešio paliktas prie durų, tampa vaiko nuosavybe.

"Eglutė" žaliuoja, kas mėnesį kitom spalvom viršelį papuošdama. Ne spygliais, bet lietuvišku žodžiu lapus užpildydama. Joje slypi dalis apdainuoto žalumo, kuris pabudina vaiką skaityti ir rašyti.

Spalio mėnesio viršelis pasipuošęs vaiduoklių nakčiai artimais veidais; katės, iškrypęs mėnulio veidas ir vėjo linguojami medžiai. Šis vakaras vaikui ypač atmintinas. Ir skaitiniuose jis susipažįsta su raganiais, raganom ir raganytėms. Tėvai dažnai labai pajėgūs ir savo vaizduotės prisiminimuose paieškoti Vėlinių šmėklų ir gerųjų dvasių. Vaikystė visur vienoda. Ar balta paklode apsigaubus vėlė sau vietos neberanda, ar žvilgančiais erdvių žmogaus pirktiniais rūbais prie durų beldžias.

Kai jau pirmas mokslo ketvirtis prislinko, kai jau mažos rankos prie knygų krepšelio įprato, labai prasminga ir "Močiutės pasaka" apie gudrų knygnešį. Kas jie buvo? Kodėl jiems niekas prie durų knygelių neatvežė? Ir byra klausimai be galo.

Tiems, kurie domisi gamtos mokslu, keletas klausimų apie saulę. Nereikia po enciklopedijas ir atsakymų ieškoti. Jie čia pat; trumpi, aiškūs ypač mažiems, būsimiems mokslininkams.

O Pupučio nuotykiai taip noriai pačių vaikų skaitomi. Ir vandens lašelis vaiko pasaulyje yra toks nuostabus dalykas.

Visiems, kurie rengiasi pasirodyti scenoje, "Kalėdų rytas" duoda šventinės medžiagos.

"Eglutės" lapkričio mėn. numerio viršelis.

Mūsų kūrybos skyrelis labai sveikintinas. Tai patys pirmieji, nedrąsūs žingsniai būsimųjų rašytojų. Ir piešinėliai savi.

Štai ir lapkričio "Eglutė" arbūzu pasipuošus. Vaiko aplinkoje gerai pažįstama daržovė. Mokyklo je ją piešia ir piešiniais sienas dabina.

Tačiau viduje ji vėl tampa mūsų tradicijų nešėja. Lapkričio mėnuo primena kariuomenės šventę. Kaip gera, kad Chicagos birutininkės savo auka tą numerį paremia.

Kas skundžiasi trūkumu vaikams knygelių, skaitinių, apsakymėlių, gali juos čia atrasti. Vaizdžiai atpasakojama Kunigaikštienės Birutės gyvenimo kelias. Nuo didingos Lietuvos iki narsiai kovojančių savanorių ilgas kelias. Net keletą vakarų galės tėvai ir vaikai pagyventi mūsų tautos praeitimi. Ir mažieji savo kūryboje prisimena istorinę Lietuvą.

Puputis rudenį stebi ir su kirminu susipažįsta. Ar netiktų ir mūsų vaikams uždainuoti su juo drauge:

— Jei skaitysiu toliau,
Sužinosiu daugiau!

Smagu, kai matai sočius ir dailiai aprengtus vaikus. Jiems, rodos, nieko netrūksta, nieko tėvai negaili. Ar kartais tik nepagailime vienos neįkainojamos valandos jam atiduoti ir jo skaitančio pasiklausyti?

"Eglutės" metinė prenumerata tik 5 doleriai, o adresas; "Eglutė", Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260.

Gailutė Valiulienė

"Aš nuolat kartoju, kad "Eglutė" yra geriausias vaikų laikraštis". — tarė Linas, žiūrėdamas į "Eglutę", tuomet dar nė nemokėdamas skaityti. Dabar jis mielai tą laikraštį skaito.

Kurkite geresnę ateitį

Įsijunkite į CHICAGO TAUPYMO BENROVĖS Taupytojų Praturtėjimo Planą! Pasirinkit Jums tinkamiausią Mėnesinį Taupytojų Praturtėjimo planą iš žemiau nurodytos lentelės sudarytos pagal dabar taupymo knygelėse mokamus 4¾%. Pradėkite taupyti dabar geresnei savo ateičiai.

ŠTAI MĖNESINĖ TAUPYMO LENTELĖ:

MĖNESINĖS SANTAUPOS	MĖNESINĖ TAUPYTOJŲ PRATURTĖJIMO LENTELĖ									
	2 YRS.	4 YRS.	6 YRS.	8 YRS.	10 YRS.	12 YRS.	14 YRS.	16 YR.	18 YRS.	20 YRS.
$10.00	$252.13	$524.08	$833.30	$1,167.46	$1,534.51	$1,937.70	$2,380.57	$2,867.04	$3,401.40	$3,988.36
20.00	504.26	1,058.16	1,666.59	2,334.91	3,069.02	3,875.39	4,761.14	5,734.08	6,802.80	7,976.72
30.00	756.39	1,587.25	2,499.89	3,502.37	4,603.53	5,813.09	7,141.71	8,601.12	10,204.20	11,965.08
40.00	1,008.53	2,116.33	3,333.18	4,669.82	6,138.04	7,750.78	9,522.28	11,468.16	13,605.60	15,953.43
50.00	1,260.66	2,645.41	4,166.48	5,837.28	7,672.55	9,688.48	11,902.85	14,335.21	17,007.00	19,941.79
60.00	1,512.79	3,174.49	4,999.78	7,004.73	9,207.06	11,626.17	14,283.42	17,202.25	20,408.40	23,930.15
70.00	1,764.92	3,703.58	5,833.07	8,172.19	10,741.57	13,563.87	16,663.99	20,069.29	23,809.80	27,918.51
80.00	2,017.05	4,232.66	6,666.37	9,339.65	12,276.08	15,501.56	19,044.56	22,936.33	27,211.19	31,906.87
90.00	2,269.18	4,761.74	7,499.66	10,507.10	13,810.59	17,439.26	21,425.13	25,803.37	30,612.59	35,895.23
100.00	2,521.32	5,290.82	8,332.96	11,674.56	15,345.09	19,376.95	23,805.70	28,670.41	34,013.99	39,883.59

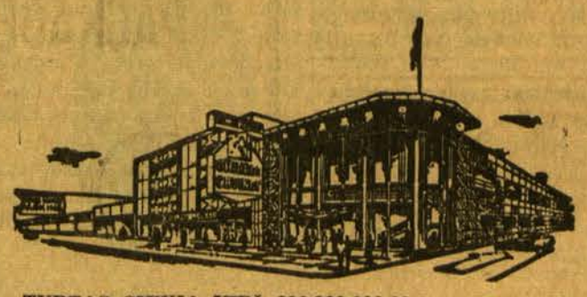

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR INVESTMENT — INSURED UP TO $15,000

TURTAS SIEKIA VIRŠ $90,000,000.00

JOHN PAKEL, President

5¼% Certifikatų sąskaitos — Certifikatai išduodami tūkstantinėmis. Mažiausiai turi būti $8000. Pelnas mokamas kas šeši mėnesiai.

4¾% Ant visų knygelių sąskaitų

ŠTAI NARIAMS TEIKIAMAS MŪSŲ PILNAS PATARNAVIMAS:

- Vacation Club
- College Bonus Savings
- Home Mortgage Loans
- Home Improvement Loans
- Christmas Club
- Insured Family Savings
- Notary Public Service
- Free community rooms for your organiz'n meetings
- Cash checks and pay all family bills with our spec'l money order checks. No service charge to members
- Sell & redeem U.S. Bonds
- Two large free park'g lots
- Save-by-Mail Kits
- Travelers Checks
- Safe Deposit Boxes

Chicago Savings and Loan Assn.

6245 SO. WESTERN AVE. — TEL. GR 6 - 7575

HOURS:

Pirmad. ..... 12:00 P.M. - 8:00 P.M.
Antrad. ..... 9:00 A.M. - 4:00 P.M.
Trečiad. ..... Uždaryta visa d.
Ketvirtad. ..... 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Penktad. ..... 9:00 A.M. - 8:00 P.M.
Šeštad. ..... 9:00 A.M. - 12:30 P.M.

Pirmoji Baltijos studijų konferencija

Lietuvių, latvių, estų mokslininkai, įvairių šakų specialistai lapkr. 28 d. — gruodžio 1 d. suvažiuoja į Maryland universitetą, College Park, Maryland (neto li Washingtono, D.C.), kur įvyks pirmoji Blatijos kraštų studijų diena.

Lapkr. 28 d. 9 v.r. įvyks registracija, 10 val. atidarymas ir toliau paskaitos vyks sekcijomis:

1. Komunizmas ir tautiškumas Baltijos valstybėse

Centralizmas ir nacionalizmas Estijos kompartijoje (R. Taagepera), Respublikinė ir centro administracija Latvijoje (prof. A. Trapans).

2 val. p.p. Respublikos interesai centralizuotoje Sovietų sistemoje, stebint šią problemą Lietuvoje (prof. T. Remeikis), Švietimas ir tautiškumas Baltijos valstybėse (J. Pennar), Sovietų politinė socializacija Lietuvoje (G. Procuta).

Lapkr. 29 d. 9 v.r. Baltijos emigrantų įtaka į Baltijos valstybių vystymąsi (prof. J. Penikis), Nepiliečių paveldėjimo teisės pagal Latvijos ir JAV įstatymus (adv. J. Padegs), Jungtinių Baltijos valstybių problema (prof. K. Dzelzitis).

2 val. p.p. Diskusijos. Dalyvauja: prof. I. Ivask, prof. D. Krivickas, prof. P. Lejins, teis. A. Rūsis, prof. V. Trumpa.

2. Baltijos tautos, Sovietų Sąjunga ir besikeičianti socialinė realybė

Lapkr. 28 d. 10 val. Baltijos tautos ir komunistų ideologija ir politika (prof. P. Lejins).

Lapkr. 30 d. 9 val. r. Imigrantų tautiškumas pokario pasaulyje (p. Freivalds), Fizinis auklėjimas okup. Latvijoj (prof. E. Berzins), Liaudies architektūra okupuotoje Lietuvoje (dr. J. Gimbutas), Kraštotyra Baltijos valstybėse (dr. J. Balys), Baltijos universiteto projektas (prof. K. Dzelzitis).

3. Naujoji Baltijos valst. istorija

Lapkr. ?č d. 2 v.p.p. Tautybių klausimo raida Sovietų Sąjungoje (prof. A. Ezergailis), Estų tautinias atgimimas ir susų politika link jo (prof. E. Nodel), Okupuotos Estijos istoriagrafija (O. Arens), Estijos pirmieji 50 m. (R. Taagepera).

Gruodžio 1 d. 9 v.r. Pirmoji masinė latvių deportacija (prof. N. Viksninš), Jėgos politika Baltijos valstybėse (prof. Br. Kaslas), Baltiečių istorikų vaidmuo užsieny (prof. E. Anderson).

4. Dabartinė religinė padėtis Baltijos valstybėse ir užsieny

Lapkr. 29 d. 2 v.p.p. Bažnyčios kryptis po II Vatikano suvažiavimo (kun. V. Bagdanavičius, MIC), Kentėjimas ir viltis išeivijos latvių liuteronų raštuose (prof. E. Grislis), Tautinės mažumos tarp JAV katalikų (kunig. K. Pugevičius).

Lapkr. 30 d. 9 v.r. Religijos padėtis okupuotoje Lietuvoje (red. J. Prunskis), Liuteronų Bažnyčios padėtis okup. Latvijoje (kun. A. Veinbergs).

5. Pokario baltiečių literatūra

Lapkr. 30 d. v.r. Paskutinio dešimtmečio okup. Latvijos literatūra (prof. R. Ekmanis), Estijos literatūra (M. Jurma), Estijos drama (prof. J. Silenieks), Latvių proza išeivijoje (prof. O. Kratinš), Estų poezija paskutinį dešimtmetį (red. H. Grabbi), Latvių poezija išeivijoje (prof. V. Melngaile), Kontroversija apie J. Rainio kūrybą (prof. A. Ziedonis).

Gruodžio 1 d. 9 v.r. diskusijos apie pokario baltiečių literatūrą. Dalyvauja prof. A. Aspel, prof. P. Birznieks, K. Ostrauskas, prof. G. Salinš.

6. Baltijos tautų lingvistinės problemos

Lingvistikos padėtis Baltijos valstybėse (prof. H. Radzin), Leksikiniai pasikeitimai okupuotoje Estijoje (prof. P. Saagpakk), Lingvistinės problemos vertimuose, ypač iš lietuvių į anglų kalbą (prof. W. Schmalstieg), Baltų, germanų, slavų kalbų santykis (prof. A. Klimas).

7. Pokario ūkinė Baltijos kraštų raida

Lapkr. 30 d. 9 v.r. Latvijos ūkio vedimas ir politinė valdžia (prof. G. King), Estijos ūkis po 1944 m. (prof. E. Jarvesoo).

Lapkr. 30 d. 2 v.p.p. Dabarties Rygos planavimas (prof. S. Grava), Žvejyba dabarties Lietuvoje, lyginant su Latvijos ir Estijos žvejyba (P. Mažeika).

Gruodžio 1 d. 9 v.r. Miškininkystė okup. Latvijoje (prof. R. Markus), Lietuvos ekonominių Studijų centras JAV-se (P. Mzžeika).

8. Mokslinė pažanga Baltijos valstybėse

Lapkr. 28 d. 2 v.p.p. Cheminių tyrimų pažanga Baltijos valstybėse (J. Skujinš), Matematiniai ir astronominiai tyrimai Baltijos valstybėse po 1944 m. (profes. E. Leimanis), Kompuiterių technologija Latvijoje (inž. A padegs), Baltijos mokslininkų geogiziniai tyrimai (prof. L. Slauditajs).

Lapkr. 29 d. 9 v.r. Žibalo atradimai Latvijoje ir Lietuvoje (I. Spilners), Geologija Latvijoje 1944-1967 (prof. A. Dreimanis).

Diskusijos tema — informacimasis apie mokslinius tyrimus dabarties Baltijos valstybėse; diskusijoms vadovauja prof. H. Susi.

Gruodžio 1 d. 2 val. p.p. Uždaromasis posėdis su pranešimais įvairių sesijų pirmininkų, pasiūlymais dėl tolimesnių Baltijos valst. tyrimo problemų.

Kaip matome, tai pirma tokia plati išeivijos lietuvių, estų, latvių mokslinė konferencija, skatintina gausiau joje dalyvauti.

J. Pr.

● **Lietuviams architektams:** Birutei Kasperavičienei, Broniui Krūminiui, statybininkui Vaclovui Zubrui ir inž. Š. Liubeckiui paskirtos premijos už Vilniaus Žirmūnų gyvenamojo rajono architektūrą.

Antanas Petrikonis — **Laivai** (akvarelė)

Iš parodos, šį mėnesį vykstančios Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Chicagoje.

RAŠYTOJAS V. TAMULAITIS AMERIKIEČIŲ VEIKALE

Neseniai pakliuvo į mano rankas didžiulis tomas, atžymėtas 19 - 20 numeriais veikalo, pavadinto "**Contemporary Authors**", kurį leidžia Gale Research Company, The Book Tower, Detroit, Mich. JAV-se. Veikalas leidžiamas kas pusmetis ir jo antrinėje antraštėje paaiškinta, jog tai. A Bio-Bibliographical Guide to Current Authors and Their Works.

Lapas po lapo verčiau šio didžiulio tomo (464 psl.) lapus ir ieškojau, kas gi ten bus parašyta apie lietuvius rašytojus ir kurie iš jų ten bus atžymėti. Ir radau, bet tik vieną vienintelį lietuvį — tai rašyt. **Vytautą Tamulaitį**, kaip ten nurodyta, gimusį 1913 m. sausio 17 d. Sutkiškių km. Lietuvoj.

Vytautas Tamulaitis

Ir toliau pateiktame apie jį aprašyme, reikia pripažinti, nepagailėtą jam, palyginti, nemaža vietos, o taipgi ir žinių apie autorių.

Kaip ten rašoma, mūsiškis rašytojas esąs ūkininko Stasio ir Barboros (Paukštytės) Tamulaičių sūnus. Jis gi pats 1938 m. gruodžio 25 d. vedęs Mariją Sinkevičiūtę (dabar esančią vienos apdraudos įstaigos raštvedę). Jų vaikai — Vida ir Vytautas. Rašytojo išsimokslinimas: Kauno universitete studijavęs teisę 1933 - 35 m., paskui perėjęs į biologijos studijas ir ten studijavęs nuo 1935 iki 1936 m. Pagaliau, gavęs vyriausybės stipendiją, tęsė studijas Prancūzijoj. Jis taip pat esąs baigęs Karo mokyklą Kaune leitenanto laipsniu 1938 metais. Dabas gyvena 102 Quebec Ave., Toronto, Ont. Canada.

Jo karjeros žinios: Lietuvos kariuomenėj lektorius Karo m-kloj. Nuo 1944 m., palikęs Lietuvą, gyveno Vokietijoj; 1948 m. emigravo Kanadon kaip darbininkas, dabar esąs "shipper" (išsiuntinėto jas) Kingsway Plumbing Supplies Co. Toronte. Nuo 1951-53 m. Rašytojų s-gos vicepirm. Jis esąs rašytojas ir vertėjas. Už savo kūrinius gavęs premijas: Raud. Kryžiaus 1935 m. už geriausią vaikams kūrinį "Skruzdėlytės Greitutės nuotykius", o taip pat už trumpus beletristinius kūrinius buvęs apdovanotas "Liet. Žodžio" (Vak. Vokietijoj) 1948 m. ir "Draugo' (Chicagoje) 1954 m. premijomis.

Jo kūriniai skirti daugiausia vaikams: "Skruzdėlytės Greitutės nuotykiai," išleisti Vyties (Lietuvoje) 1935 m. (vertimas į anglų kalbą "Nimblefoot the Ant: Her Adventures", išl. Manyland 1965 M.). Toliau: "Kiškelio užrašai", Vyties leidinys 1935 m.; "Pavasaris ateina", Sakalo leidinys 1937 m.; "Vytuko užrašai', Sakalo išleista 1937 m.. "Naktis ant Nemuno" — irgi 1937 m. Sakalo leidinys; "Vieną kartą" (Sakalas 1942 m.); "Sugrįžimas" — Patrijos (V. Vokietijoj) 1948 m.; "Žiogo muzikanto nuotykiai", dvi dalys, išleistos Immaculata Press JAV-bėse 1961 m. Taip pat Vytautas Tamulaitis esąs vertimų iš prancūzų ir vokiečių kalbų bendrininkas (dviejų knygų), išleistų Lietuvoje 1937 ir 1938 m. Taip pat buvęs kariūnų žurnalo redaktoriumi Lietuvoje 1938 - 40 m. ir redaktoriaus pavaduotojas jaunimo žurnalo "Žiburėlio' redakcijoj 1940 - 44 m.

Dabar rašąs ("work in progress") pasakojimą iš bičių gyvenimo (A story on the life of the bees).

V. Tamulaitis kalbąs vokiškai, rusiškai, angliškai (ir, savaime aišku, lietuviškai). Ypatingai domisi (jo "hobby") vabalais.

Pr. Alšėnas

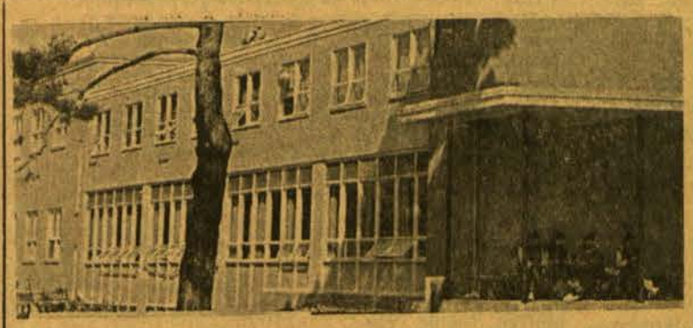

ŠV. ANTANO GIMNAZIJA

LIETUVIAI TĖVAI, BRANGINKIT ŠIĄ GIMNAZIJĄ, KOL JI YRA. JOS ATEITIS JŪSŲ RANKOSE.

KENNEBUNKPORTE, MAINE,

SU VISOM AMERIKOS GIMNAZIJŲ TEISĖM.

Išeinamas pilnas į kolegijas paruošiamųjų gimnazijų kursas.
Oficialiai dėstoma lietuvių kalba. Savaitėje pamokų tiek pat, kiek anglų kalbos. Duodami kreditai.
Veikia jaunimo organizacijos, puoselėjami sportai, duodama lietuviška gyvenimo pasaulėžvalga. Mokiniams šviesti kviečiami liet. rašytojai, muzikai, solistai, dailininkai.
Dėsto 20 mokytojų bei instruktorių. Pati gimnazija padeda mokiniams įstoti į kolegijas.
Mokiniai gyvena bendrabuty.
Atlyginimas visiems prieinamas.
Atsižvelgiama į kiekvienos šeimos padėtį.
Anksti registruokite mokinius 1969-1970 m.
Priimami berniukai baigę 8 skyrius.

Informacijos ir registracijos reikalais rašykit:

Rev. Rector
St. Anthony High School
Kennebunkport, Maine 04046

KILTY'S

RESTORANAS ★ 4545 W. 95th St.
Telefonai GA 4-5800 ir BE 8-5585
Uždarytas laike pertvarkymo-pagražinimo. Yra atdaras tik grupėms, parengimams, vestuvėms, krikštynoms ir kitoms progoms.
Teiraukitės nuo 11 val. ryto iki 11 val. vakaro.

ARTESIAN Restoranas

2432 West 63rd Street, VĖL ATIDARYTAS.
Visa nauja ir gražu, kaip viduje taip ir iš lauko.
Kviečiame senus ir naujus draugus atsilankyti.
Telef. — 436-4622 arba 436-4623

PASINAUDOK DABAR AUKŠTESNIAIS DIVIDENDAIS

4.75% PER ANNUM ON REGULAR SAVINGS CURRENT RATE

FEDERAL SAVINGS AND LOAN INSURANCE CORPORATION — SAFETY OF YOUR SAVINGS — INSURED UP TO $15,000

5.25% PER ANNUM ON INVESTMENT BONUS $1,000 MIN.

DAUGIAU KAIP PUSĖ SIMTMEČIO PATARNAVIMŲ
VISAD MOKĖJOME DIVIDENDUS
VISAD IŠMOKĖJOM TAUPYTOJAMS PAGAL PAREIKALAVIMĄ
AUKŠČIAUSI REZERVAI SANTAUPOMS

BRIGHTON SAVINGS & LOAN ASS'N
4071 Archer Ave., Chicago, Ill. 60632 — LA 3-8248

JEI JŪS NORITE SIŲSTI
SIUNTINIŲ DOVANAS Į LIETUVĄ
IR KITAS USSR DALIS,
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI ŽINOMOS
FIRMOS
PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.
(LICENSED by Vnešposyltorg)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA
1776 Broadway, New York, N. Y. 10019
Tel. — 581-6590; 581-7729

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Firma - skyriai atidaryti kasdien nuo 9 valandos ryto iki 6 valandos vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 valandos ryto iki 4 valandos popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1536 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	250 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEWOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	—	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	159 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO 12, NEW YORK	701 FILLMORE AVENUE	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	365-6780
HARTFORD 6, CONN.	122-126 HILLSIDE AVENUE	—	249-6216
JERSEY CITY, N. J.	219 MONTGOMERY ST.	—	HE 5-6368
SYRACUSE, N. Y. 13204	515 MARCELLUS STREET	—	475-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	365-6746
SO. BOSTON, MASS.	396 W. BROADWAY	—	AN 8-1120
TRENTON 10, NEW JERSEY.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306
RAHWAY, N. J.	717 W. GRAND AVE	—	381-8997

Kas tik turi gerą skonį,
viską perka pas Lieponį !

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI
FURNITURE CENTER, INC.
MARQUETTE PK., 6211 S. Western. PR 8-5875
Vedėjas J. LIEPONIS

Pirmadieniais ir ketvirtadieniais nuo 9 iki 9:30 val. Kitom dienom nuo 9 val. iki 6 val. vakaro
SEKMADIENIAIS ATDARA NUO 12 IKI 5 POPIET.

PARDUODAMI
IŠ MODELINIŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida. Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai.
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western, Tel. GR 6-4421

APDRAUDŲ AGENTŪRA
Namų, gyvybės, automobilių, sveikatos, biznio. Patogios išsimokėjimo sąlygos.
J. BACEVIČIUS
6455 S. Kedzie Ave., PR 8-2233

BANGA
TV, Radio, Stereo, Spalvotom televizijom antenos. Pard. ir taisymas.
2649 W. 63rd St., Tel. 434-0421
Vakarais skambinti WA 5-3607
P. Rudėnas K. Šimulis

MOVING
SERĖNAS perkrausto baldus ir kitus daiktus. Ir iš toli miesto leidimai ir pilna apdrauda.
2047 W. 67th Place WA 5-8?6

FRANK'S TV and RADIO, INC.
3240 SO. HALSTED STREET Telef. — CA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS RADIO, STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

NAUJI LEIDINIAI

● **LIETUVIŲ LITERATŪRA ŠVETUR 1945 - 1967.** Redagavo Kazys Bradūnas. Rašo: Antanas Vaičiulaitis, Kęstutis Keblys, Rimvydas Šilbajoris, Stasys Santvaras, Vladas Kulbokas, Juozas Girnius ir Česlovas Grincevičius. Išleido "Į Laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti" 1968 m. Aplankas dail. Vytauto O. Virkau. Leidinys 697 psl., įrištas į drobės viršelius, kaina $10, gaunama ir "Drauge".

Tai kapitalinė, studijinė laisvosios lietuvių literatūros šio pokario 23 metų apžvalga, kur apie atskirus žanrus, apie to laikotarpio kritiką, apie čionykštės mūsų literatūros visumą rašo kompetentingi autoriai. Parankiai pateikiama ir visa kalbamo laikotarpio bibliografija.

Tokio veikalo lietuvių literatūrai ir kiekvienam šviesesniam lietuviui čia jau senai reikėjo. Tad ir padėkos verti leidėjai - Į Laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti, kad nepabūgo mūsų kultūrinio gyvenimo mastu gana didelių išlaidų, kurių padengti vien tik knygos 10 dolerių kaina nėra jokios vilties. Pagarbos verti ir autoriai, kuriems už sunkaus darbo atlyginimą honorarine prasme negali būti nė kalbos.

Tad ir kyla klausimas, kodėl šitokių ir panašių knygų mūsuose tokį sunkų išleidimą negalėtų paremti ir visi kiti kilnių intencijų bendruomeniinai ir milijoniniai fondai? Gailintis šios rūšies reikalui pinigo šiandien, vargu ar pagalvojama, kad po dvidešimt ar dar net mažiau metų fondai bus dar pinigingesni, bet ar bus pajėgių žmonių šitokios vertės ir tokio pobūdžio knygoms parašyti? Jokios naudos lietuvių tautos gyvybei bei kultūrai tada nebus ir iš saugojamų pinigų ir iš mūsų bergždžio čia buvimo.

● **METMENYS, 1968 m. Nr. 16.** Jaunosios kartos kultūros žurnalas. Leidžia Metmenų bendrovė. Vyr. red. Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, Pennsylvania. Dailės priežiūra dail. Vytauto O. Virkau. Administracijos adresas: 4726 Russet Lane, Apt. R - 109, Skokie, Ill. 60676. Šio numerio kaina $ 2.00, keturių numerių prenumerata $ 7.00, garbės prenumerata $ 15.00.

Šešiolikto "Metmenų" numerio medžiagos akcentas krinta ant estų poezijos namie ir svetur. Tai aplamai, tur būt, pirmą kartą mūsuose vienoj vietoj pateikiama tiek estų poezijos vertimų ir toks išsamus estų eiliuotojo žodžio raidos aprašas. Estų poezijos vertimams į lietuvių kalbą žurnale paskirta net 35 puslapiai. Gi estų poeto Ivar Ivask studija apie istorinę ir šiandienine estų poezijos situaciją žurnale driekiasi taipgi per 30 puslapiu. Autorius studijoje daug kur daro įdomias paraleles tarp estų ir tarp kitų Baltijos tautų poezijos. Skaitytojui, sakysim, čia bus malonu rasti autoriaus teigimą, nesigailintį išskirtinių kreditų lietuvių poezijai, kai rašoma: "Visos keturios tautos (čia turimi galvoj suomiai, estai, latviai ir lietuviai) gali didžiuotis ir lenktyniauti stebinančiais liaudies dainos turtais, tačiau pirmaujančių svarbių poetų atsiradimas kiek skiriasi kiekvienos literatūros raidoje. Lietuviai čia aiškiai pirmauja — XVIII šimtmetyje nei suomių, nei latvių, nei estų literatūra nėra davusi Kristijono Donelaičio. Latvių poezija negali pasigirti nė vienu pirmaeiliu poetu ar bent eilių rinkiniu ik sekančio šimtmečio, t. y. 1903 metų, kada pasirodė pirmoji Janio Rainio poezijos knyga "Mėlyno vakaro tolimi aidai". Lietuvių poezija vėl sužvilgėjo 1858—59 m. Antano Baranausko "Anykščių šileliu". Tikroviškas Baranausko gamtos vaizdų šviežumas lieka kiek skolingas Donelaičio "Metams" ir Adomo Mickevičiaus "Ponui Tadui", tačiau pasiektas lygis tikrai imponuoja, lyginant, pavyzdžiui, su to laiko neryškiu, psiaudo - romantiniu latvių ir daugelio estų eiliavimu".

Ir visa kita naujų "Metmenų" medžiaga yra gana įdomi ir neatkištinai parengta. Sakysim, apie Lietuvos nepriklausomybės idėją rašo istorikas Vincas Trumpa, kai kur visai naujai nušviesdamas šios idėjos istorinę raidą. Gerai pagrįstas ir šaltiniais dokumentuotas B. V. Mačiuikos straipsnis "Rusifikacijos raida Lietuvoje nuo 1959 metų: kiekybinių išvadų analizė."

Stilistine prasme su polėkiu parašytas, bet įvairiausių temų krūviu perkrautas yra Felikso Jucevičiaus straipsnis "Lietuviškosios tikrovės sklaida." Rašyti apie viską, lyg būtum visų sričių specialistas, yra Jucevičiaus, kaip ir kito kanadiečio kaimyno dr. A. Paplausko - Ramūno, silpnybė. Tada visur einama tik paviršiumi arba kartojama jau kitų nukartotos, nors ir neteisingos, frazės. Štai Jucevičius čia iškelia tą nukartotą (tik ne istorikų) kaltinimą mūsų kunigaikščiams: "Kad rusai tapo mūsų tautos likimu, dėl to kalti mūsų kunigaikščiai, kurie pirmutiniai pasisakė už Drang nach Osten politiką. Tai buvo mūsų tautos pasisakymas už Rytus. Kad tai buvo klaidingas ėjimas, aiškiai liudija tolimesni įvykiai". Taip, per daug džiaugsmo tolimesniuos įvykiuos nebuvo. Bet juk kiekvienos tautos istorija išpinta ne vien rožėmis klotais laikotarpiais. Gaila, kad į kunigaikščių laikus Jucevičius nepažiūri ano meto akimis. Argi nebūtų lietuvius ištikęs Prūsų likimas jei ano meto Lietuva, kain valstybė, būtų ribojusis tik palvgint nedideliu etnografiniu plotu, nebūtų palenkus pakluisti sau Rytų erdvės, o leidus ten įsikurti stipriai rusų ar totorių valstybei vos tik kokia 60—70 mylių į rytus nuo Vilniaus. Koks likimas tada būtų laukes lietuvių tautos, kai vakaru šono priešas — kryžiuočiai savo žygiuose jau siekdavo tolimiausius etnografinės Lietuvos rytinius pakraščius. Argi nebuvo lietuvių tautos išsigelbėjimas kad kryžiuočiai, pasiekę rytinius lietuvių gyvenamus plotus, valstybės galo vis tiek nerasdavo. Lietuvos kunigaikščiai pavojaus akivaizdoj jau tada suprato erdvę kaip strategini veiksnį, kuriuo vėliau sėkmingai naudojosi patys rusai, kovodami prieš švedus, prancūzus ir vokiečius. Taigi vis besikartojančios kalbos apie mūsų senųjų kunigaikščių kaltes galėtų būti ir atsargesnės ir ne taip autoritetingos, ypač neistorikų.

Apžvalginėje žurnalo dalyje recenzuojami J. Meko "Pavieniai žodžiai", aptariamas Naujasis kinas, Rannito ir Ivar Ivask poezijos rinkiniai, išversti vokiečių kalbon, kalbama apie ok. Lietuvos literatūrą — Alf. Bieliausko "Kauno romaną" ir literatūrinius debiutus, svarstoma situacija tarp dviejų kultūrų.

Antanas Petrikonis — **Vaisiai** (akvarelė)
Iš Balzeko Lietuvių kultūros muziejuje, Chicagoj, vykstančios parodos

● **AKIRAČIAI, 1968 m. spalio mėn. Nr. 3.** Atviro žodžio mėnraštis. Išeina 10 kartų metuose, leidžia Kryptis-Viewpoint Press, Inc., 6821 S. Maplewood Ave., Chicago,, Ill. 60629. Metinė prenumerata $5.00, atskiro numerio kaina 50 centų. Šio numerio redakcija: D. Bielskus, K. Drunga, R. Mieželis, dr. T. Remeikis, dr. Ž. Rekašius ir dr. R. Šliažas.

Turinyje: PLB seimas, LTSR paroda Londone, Kai literatai žūsta jauni, Janina Degutytė, Studijų savaitės, Politikų ir policijos konvencija, Lietuvis Amerikos rinkimuose, Laiškai ir atgarsiai.

● **LITUANUS, Vol. 13, No. 4, 1967.** Lithuanian quarterly journal of arts and sciences dealing with the countries and peoples of the Baltic States, particularly Lithuania. Žurnalą leidžia Lituanus Foundation, Inc. Vyr. red. dr. T. Remeikis, Naujo numerio red. dr. Bronius Vaškelis. Metinė žurnalo prenumerata $5.00. Adresas: Lituanus, P. O. Box 9318, Chicago, Ill. 60690.

Šį vienintelį tokio pobūdžio anglų kalba leidžiamą žurnalą turėtų prenumeruoti, remti ir platinti amerikiečių ir kitų tarpe kiekvienas šviesesnis lietuvis. O užsakymas kitiems ir nelietuviams šio žurnalo dabar yra naudinga ir prasminga šiemetinė kalėdinė dovana. Atsiliepti į dabar vyraujančią Lituanus vajų tebūna kiekvieno pareiga. Naujasis žurnalo numeris skirtas dabartinei lietuvių dramai. Jame anglų kalba skaitančiam pateikiama Algirdo Landsbergio komedija "Barzda" ir Kosto Ostrausko vienaveiksmis vaidinimas "Duobkasiai".

● **A. Pakeliūnas,** naujai bekyląs dailininkas ok. Lietuvoje, Lietuvos, Latvijos ir Estijos dailininkų konkurse, laimėjo pirmą premiją, kuriame 18 pabaltiečių dailininkų buvo išstatę 44 kūrinius. Premijuoti kūriniai yra: graviūros: "Katedra", "Šv. Jurgio bažnyčia" iš medžio ciklo "Kauno Senamiestis". Šie darbai kiek ankščiau buvo išstatyti parodoje — "Kaunas — mūsų miestas".

FOTOGRAFAS
ŽAVIOMS NUOTAKOMS

Gowns by Martha
PORTRAITS • CANDIDS
3213 S. Morgan St. YArds 7-5858

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpiaustyti paveikslų rėmai — pritaikinti paveikslams ir skelbimams rėmai — metalu aplieti rėmai.
2400 S. Oakley Ave., Chicago
Tel. VIrginia 7-7258 - 59

SIUVIMO Mašinos
* ELNA
* BERNINA
* NECCHI
* VIKING
* PFAFF
* SINGER

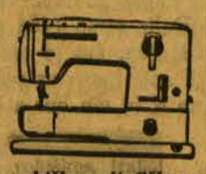

Šveicariškos, vokiškos, itališkos, japoniškos ir kitų firmų.
*
Taisome, parduodame ir nuomojame priienamomis kainomis ir sąlygomis. Darbas greitas ir sąžiningas. Turime dalis, pritaikome pagal skonį kabinėtus. Aptarnaujame Chicagoje ir priemiesčiuose.
B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

DULKIŲ SIURBLIŲ TAISYMAS.
Valome, ištepame, suderiname, Pakeičiame (hoses) — žarnas.

Parduodame ir taisome visų gamybų dulkių siurblius ir turime dalis, maišelius ir visus prijungimus (dalis) visų gamybų siurbliams — Electrolux, Hoover, Eureka, Kirby ir Royal bei kitų.
B. & B. DISTRIBUTING CO.
4081 So. Archer Avenue
(Archer ir California)
Chicago, Ill. 60632, Tel. 927-4702
Ved. Arvydas M. Dikinis

Platinkite "Draugą".

MOVING
Perkrausto baldus iš arti ir toli.
A. BENIULIS
Chicago, Ill. 60629, Tel. RE 7-7083

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS
Daug sutaupysite pirkdami čia įvairių filmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai proga. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atdara pirmad. ir ketvirtad. vakarais iki 9 val.
3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois 60629
Telef. PRospect 6-8998

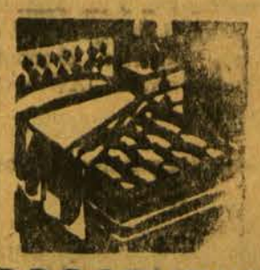

Mūsų erdviose patalpose turime didžiausį pasirinkimą visų moderniškų baldų, elektrinių krosnių, radijo ir televizijos aparatų, šaldytuvų ir kitų namams reikmenų.
LIETUVIŲ STAIGA
ROOSEVELT FURNITURE CO.
F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS
2310 W. Roosevelt Road Tel. SEeley 3-4711
Atdara pirmad. ir ketvirtad. 9-9 val.; antrad., trečiad. ir šeštad. nuo 9 iki 6 val. sekmad. atdara nuo 11 iki 4:30 val. po pietų.

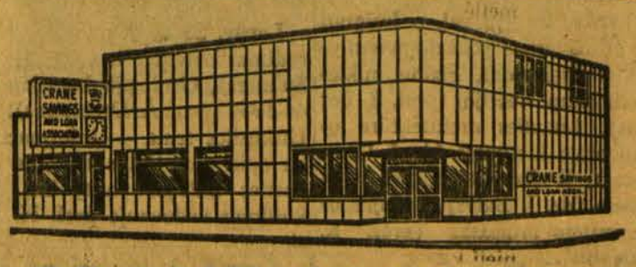

CRANE SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION
B. B. PIETKIEWICZ, Prez.
2555 West 47th St. Tel. LAfayette 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE
4 3/4%
Naujas aukštas dividendas mokamas už investavimo sąskaitas.
PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami sausio ir liepos mėn. 31 d.
VALANDOS: PIRMAD. ir KETVIRTAD. .... 9 v. r. iki 9 v. v.
ANTRAD. ir PENKTAD. ..... 9 v. r. iki 5 v. v.
ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiad. uždaryta

FIRESTONE PADANGOS (TIRES)
NATIONWIDE GUARANTEE
No-Limit on MILES...
No-Limit on MONTHS
FULL LIFETIME GUARANTEE against defects in workmanship and materials and all normal road hazard injuries encountered in everylifeday passenger car use for the life of the original tread design in accordance with terms of our printed guarantee certificate. Price of replacement pro-rated on original tread depth wear and based on Firestone adjustment price for replacement tire at time of adjustment. Firestone adjustment prices are intended to, but may not, represent approximate current average selling prices and are subject to change without notice.
Neribota garantija: iki susidevėjimo. Ratlankiai (wheels)
Taip pat atliekama ratų reguliavimas ir balansavimas (Wheel alignment and balancing). Stabdžiai (Brake service), motoro regul. (Tune up), keičiamos dalys, alyva, tepimas, kt. pataisymai.

Country Auto & Tire Service
2423 W. 59th Street, Chicago, Illinois
Telef. — GRovehill 6 - 7777
Val.: kasdien 7 v. r.--7 v. v., šešt. 7 v. r. - 3 v. p.p.
Sekm. uždaryta. Kitu laiku pagal susitarimą.
Savininkas MIKAS ČESAS

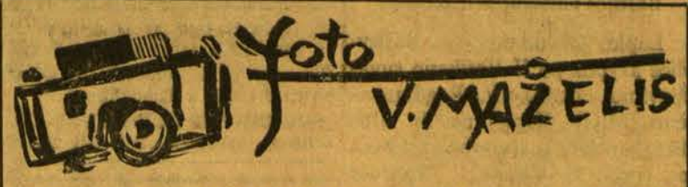

Foto V. MAŽELIS
• vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
• portretūra
• meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai
Tel. — HY 7-4677
422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

PLANINGAS TAUPYMAS
MOKA GERUS DIVIDENDUS.
PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN!
5% Mokamas už vienų metų taupymo lakštus nuo išdavimo datos ($5,000.00 ar daugiau, įdedant po $500.00)
4 3/4% Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.
5 1/4% Mokamas už vienų metų taupymo lakštus nuo išdavimo datos ($10,000.00 ar daugiau, įdedant po $1,000.00)

DĖL INFORMACIJŲ KREIPKITĖS
MUTUAL Federal SAVINGS
2212 W. CERMAK RD., CHICAGO, ILL. 60608, Tel. VI 7-7747
OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4:
Thursday 9 to 8: Saturday 9 to 1; Wednesday closed
PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING
JOHN J. KAZANAUSKAS, President
INSURED

Mes mokame 5 1/4% ant visų taupymo certifikatų per annum
MINIMUM SUMA $5.000.00
MIDLAND SAVINGS

4040 Archer Ave.
Chicago, Ill. 60632
Telephone CL 4-4470
FRANK ZOGAS
President

Kultūrinė Kronika

● **Poeto Henriko Nagio naujas ellėraščių rinkinys** yra leidžiamas santariečių — Algimanto Mackaus vardo knygų leidimo fondo. Henrikas Nagys yra vienas ryškiųjų žemininkų kartos mūsų poetų. Lig šiol yra jo išėjusios šios poezijos knygos: Eilėraščiai (1946), Lapkričio naktys (1947), Saulės laikrodžiai (1952) ir Mėlynas sniegas (1960). Apie Nagio kūrybą Antanas Vaičiulaitis tik ką pasirodžiusioje knygoje "Lietuvių literatūra svetur", be kita ko, sako: "H. Nagio asmenyje turime vieną iš tų poetų, kurio lyra kalba į tavo širdį ir į tavo vaizduotę, o savo didingomis tėvynės žemių, upių ir lankų vizijomis tave lyg apglobia, neša ir palydi". Naujasis jo rinkinys išeis pavadintas "Broliai balti aitvarai" vardu. Knygą piešiniais iliustruoja Paryžiuje gyvenantis dail. Pranas Gailius.

● **Prof. dr. A. L. Greimas**, gyvenąs ir dirbąs Paryžiuje, yra atvykęs į Berkeley universitetą Kalifornijoje, kur renka medžiagą savo darbui, liečiančiam antropologijos ir folkloro problemas. Domisi ir lietuviškais šios srities dalykais. Gruodžio 8 d. grįžta į Paryžių.

● **Vilniuje išleistų lietuvių grožinės literatūros leidinių sąraše** yra naujas M. Sluckio romanas "Uostas mano — neramus". Romane vaizduojama nūdienė inteligentija darbe ir šeimoje. Liečiamos menininko pašaukimo, etikos, meilės, šeimos ir kitos problemos. 499 puslapiai. Išleista 30,000 egz.

Ievos Simonaitytės atsiminimų ciklo (vadinamo "O buvo taip") nauja knyga vardu **"Gretimos istorijėlės"** pasakoja apie Klaipėdos krašto žmonių gyvenimą iki šių dienų. 132 psl., 15,000 egz.

J. Būtėno "Mėlynieji kareiviai" ir keletas kitų apsakymų — apie suirutę Lietuvos kaime pirmojo pasaulinio karo — vokiečių okupacijos metu. 264 psl., 15,000 egz.

J. Dovydaičio apysakoj "Pilies skersgatvis" — gyvenimas Vilniuje po II karo. Drauge su kita apysaka —307 psl., išleista 15,000 egz.

Lietuvių muzikos istorijai svarbus indėlis — O. Narbutienės parašyta monografija "Juozas Naujalis", 334 psl., 3,000 egz.

Pagaliau, besidomintiems Egiptu — I. Andrulytės-Aleksienės knyga "Senojo Egipto dailė", kurioje aiškinama apie Egipto architektūrą, skulptūrą, reljefą, grafiką ir taikomąją dailę. Iliustruota, 102 psl., 5,000 egz.

(ELTA)

● **Dr. Laima Griciūtė, onkologė** (vėžio ligų specialistė), praėjusį pavasarį dalyvavusi tos srities specialistų konferencijoj Japonijoj, po to gavusi Liono tarptautinio vėžio tyrimų centro stipendiją, ištisus metus dirbo Paryžiuje, radiumo instituto genetinėje laboratorijoje. Grįžusi į Vilnių papasakojo, kad, tarp ko kita, Paryžiuje pradėjusi eksperimentą, kuriame tikimasi išbandyti priemonė apsisaugoti nuo plaučių vėžio pavojaus. Eksperimentas dar nebaigtas, jį baigia profesorius, kurį dr. Griciūtė paskatinusi juo susidomėti. Bandymai daromi pelėms. Bandymai esą viltingi, tačiau dar neaišku, ar viltis tikrai išsipildys.

● **Kaune statomas 8 aukštų pastatas naujai spaustuvei ir "Šviesos" leidyklai.** Spaustuvė būsianti skirta daugiau vadovėliams spausdinti. "Šviesa" kaip tik ir yra vadovėlių bei kitos pedagoginės literatūros leidykla. Ji nespėja išleisti vadovėlių tiek, kiek reikia, ir tai ne tik dėl mokinių padaugėjimo, bet mokymo programos pertvarkymų, dėl kurių kone kasmet prireikia pertvarkytų vadovėlių. Naujas pastatas spaustuvei ir leidyklai būsiąs baigtas 1970 metais. Tačiau vadovėlių dabar stinga ne vien dėl spaustuvių nesuskubimo atspausdinti, o ir dėl autorių stokos ar jų nesuskubimo vadovėlius parašyti. Stambi kliūtis — reikalas nuolat derėtis su Maskva ir dėl mokymo programos, ir **dėl vadovėlių turinio (E).**

● **Naujoj Vilniaus (respublikinėj) bibliotekoj sekmadieniais rengiami plokštelių koncertai.** Įtaisyta stereofoninė aparatūra. Pirmojo lapkričio sekmadienio programoj buvo Liszto, Weberio, Rimskio-Korsakovo ir Ravelio kūriniai. Stereofoniniai klausytuvai namie Lietuvoj dar retenybė.

● **Skulptorius Petras Vaivada** ir arch. Dainora Juchnevičiūtė šiuo metu gamina paminklinį biustą, skirtą Jeronimui Uborevičiui atminti. Kaip žinia, J. Uborevičius buvo gimęs Antandrajos k. Daugailių valsčiuje. Buvo gabus karys ir, nuėjęs tarnauti rusams, daug pasitarnavo komunizmo Rusijoje įsigalėjimui. Pasiekęs sovietų didvyrio vardo ir generolo laipsnio, buvo sušaudytas Stalino įsakymu. Paminklas statomas prie Basanavičiaus gatvės, ant specialiai supilto kalnelio. Jis būsiąs baigtas 1969 m. pabaigoje.

● **Paminėtas K. Binkio gimtadienis.** Lapkričio 3-4 d. Vilniaus laikraščiuose buvo straipsnių apie poetą K. Binkį, — 75 metų nuo jo gimimo sukakties proga. (E).

● **Spalio 4 d. Vilniuj paskelbta,** kad Jonui Laužikui, pedagogikos daktarui, **suteikiamas nusipelniusio mokslo veikėjo garbės** vardas. Baigęs humanitarinį fakultetą Kaune 1928 metais, J. Laužikas specializavosi gydomosios pedagogikos srityje (buvo kurį laiką atsilikusių vaikų mokyklos vedėjas Kaune), bendradarbiavo pedagoginėje spaudoje, lankė gydomosios pedagogikos įstaigas Vakarų Europoj, vadovavo tos srities kursams Kaune, studijavo tą sritį Zueriche (Šveicarijoj, 1938-40), ten gavo daktaro laipsnį, tęsė tą darbą po karo Vilniaus pedagoginiame institute, dabar, susilaukęs 65 amžiaus, yra mokyklų mokslinio tyrimo instituto vyresnysis mokslinis bendradarbis.

● **Lietuvos veterinarijos mokslo** pradininku laikomas Jonas Emanuelis Giliberas (1741 — 1814), prancūzas, gimęs Lyono apylinkėse. Jį Lietuvos iždininko Gardiną, kur buvo įkurta pirmoji Lietuvoje veterinarijos mokykla. Nors ji neilgai teveikė, tačiau paruošė pirmuosius Lietuvos veterinarijos specialistus.

FILMŲ ĮVAIRUMAI

STASĖ SEMENIENĖ

Romeo ir Julija — didinga meilės istorija

Labiausiai žinoma anglų literatūroje meilės tragedija — Šekspyro **"Romeo and Juliet"** buvo meistriškai perteikta ekrane italų režisieriaus Franco Zeffirelli. Šekspyriškoji 5 veiksmų drama buvo perduota su visa jos poezija, idealia meile, beviltiška tragedija, priešų neapykanta, su aistrom ir kovom, gyvenimiškai ir realiai. Ir užtat filmas išėjo gyvas ir visai suprantamas šiais laikais, neperkeliant veiksmo į modernių laikų sceną.

Gal labiausiai yra pagirtinos režisieriaus pastangos, kad jaunuolių meilė buvo rimtai įvertinta ir atvaizduota, kaip pats Šekspyras ją sukūrė. Ligi šiol šio veikalo vaidinime, net operoje artistai būdavo jei ne senoki, tai bent pagyvenę. Jų lūpomis tariamos meilės frazės likdavo tik bejausmiais žodžiais, kartais net sukeliant juoką.

Dabar gi jaunieji aktoriai, nežinomi jaunuoliai, be jokio vaidybos patyrimo (16 m. Olivia Hussey — Juliet ir 17 m. Leonard Whiting — Romeo) atliko pagrindines roles jautriai ir taip įtikinančiai, ko nesugebėtų vyresnio amžiaus porelė. Tas jaunatviškas žingeidumas, virpantis stropumas, net pridusintas, beveik vaikiškas juokas dar nesukakusios 14 m. Julijos buvo ekspertiškai perduotas Hussey. O berniukiškas entuziasmas, humoras ir pirmosios meilės naivumas kiek vyresnio Romeo buvo lyg paties Whiting pergyventas.

Nepamirštamos lieka dvi scenos: besimylinčių atsisveikinimas balkone ir dviguba savižudystė kape.

Kaip "Hamlete" amžinu paliko "Būti ar nebūti", taip čia Julijos klausimas: "Romeo, Romeo och, kodėl tu esi, Romeo?" (atseit, kodėl esi Montague). Išreikštas tokiu mergautiniu paprastumu, atrodo, vertė kiekvieną žiūrovą suprasti jos meilės tragizmą.

Zeffirelli savo besimylinčiųjų porelę įspraudė kasdieninio gyvenimo rėmuose: vos filmui prasidėjus prieš žiūrovus skleidžiasi žiaurios peštynės tarp Capulet ir Montague šeimų. Baisios žudynės 17 šimt. Veronos gatvėse tarp minimų dviejų kilmingųjų turtuolių perėjo net jų vaikų bei tarnų tarpan. Suprantamai perduotas ginčas tarp Julijos pusbrolio Tybalt (Michael York) ir Romeo artimo draugo Mercutio (John McEnery). Žiūrovas instinktyviai susivokia vien pagal režisieriaus tipų parinkimą: išdidus įžulumas čia kovoja prieš klastingą pajuoką. Svarbiausios šalutinių aktorių rolės irgi labai vykusiai parinktos: vienuolio (Milo O'Shea) ir Julijos auklės (Pat Heywood). Natasha Parry — klasiškos gražuolės Lady Capulet rolėje ir Robert Stephens — išmintingo, liberalaus Veronos princo rolėje įsijungia į visą aktorių sąstatą savo puikia vaidyba.

Šekspyras taip seniai giliai suprato, kad neapykanta, atsargiai mokoma bei ugdoma namuose, sprogsta žiauriai, nešdama mirtį gatvėse. Zeffirelli tai perdavė, kaip buvo seniau ir kaip galima pritaikyti visa tai šiems laikams. Atrodo, lyg mūsų lig šiol nepamokė nei istorija, nei literatūra, nei teatriškasis menas.

Šis jaunuoliškos meilės filmas sutraukia aibes jaunuoliškos publikos. Teatras per porą seansų buvo perpildytas jaunuolių, daugiausia poromis sėdinčių net ant visų laiptų.

Tačiau, nežiūrint nepaprastai gražaus pastatymo, puikiai techniškai atliktų spalvotų nuotraukų, pripažistant skoningą surežisavimą, filmas nėra tinkamas mokyklinio amžiaus jaunuoliams, skaitantiems Šekspyro veikalus. Visai bereikalingai, tiesa, labai skoningai perduota, yra plikumo scena. Dabar virtusi didžiausia kontroversija: amerikiečių kritikų užgirta, o švietimo ministerijos atmesta. Scena Šekspyro ne tik nebuvo suminėta, bet ir filme visai bereikalinga — tai tik grynas pataikavimas dabartiniams publikos pomėgiams. Romeo čia trumpai atvaizduotas graikų dievų fizinio grožio aureolėje.

Taipgi Julijos pertempta suknelė per krūtinę iš bepražįstančio pumpuro padarė lyg 50 m. moters karikatūrą. Metamas, kad ir švelniai, homoseksuališkas šešėlis Mercutio ir Romeo draugystėje. Tai vis šių laikų susimaišusios visuomenės bei sujauktų pažiūrų atspalviai.

Baigiant, norisi pastebėti, kad, besilankant Veronoje šią vasarą ir gidei berodant visą kvartalą užimančius Montague rūmus, ji teigė, kad niekam nepavyko surasti istorijoje Romeo. Tuo tarpu Julija, esą, egzistavusi, ji nebuvusi vien Šekspyro fantazija. O garsusis balkonas, mažutis ir sunkiai užlipamas, filme visai kitoks, negu originalusis matytas. Peštynės gi palikusios ligi šių dienų: Milanas su Verona pešasi, kaip katė su šuniu. Veroniečiai vadinami provincialais, tie gi atsikerta, kad, nors ir provincialai, bet laimingi.

● **Zigmuntas Stoberskis,** lenkų rašytojas ir lietuvių autorių veikalų vertėjas atvyko į Vilnių. Kelionės tikslas: pasitarti dėl plačios lietuvių rašytojų antalogijos lenkų kalba išleidimo.

MAZEIKA & EVANS
FUNERAL HOME
THREE
AIR-CONDITIONED CHAPELS
Parking Facilities
6845 SOUTH WESTERN AVE. REpublic 7-8600

PETKUS
TĖVAS IR SŪNUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
IN MEMORIAM
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS:
2533 West 71st Street Tel. 476 - 2345
1410 So. 50th Ave., Cicero Tel. TO 3-2108--09
AIKŠTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

EUDEIKIS
LAIDOTUVIŲ DIREKTORIUS
Trys Moderniškos Koplyčios:
4330 - 34 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605 - 07 South Hermitage Avenue
Telefonas — YArds 7-1741 - 2

GUŽAUSKŲ BEVERLY HILLS GĖLINYČIA
Geriausios gėlės dėl vestuvių, banketų, laidotuvių ir kitų papuošimų.
2443 West 63rd St., Chicago, Ill.
Telef. PRospect 8-0833 — PRospect 8-0834

PIRKITE DABAR TIESIOG NUO MR. NELSON
SAVININKO
SAINT CASIMIR MONUMENT CO.
3911 West 111th Street
Didžiausias Paminklams Planų Pasirinkimas Visame Mieste.
Telef. — CEdarcrest 3-6335
Vienas blokas nuo kapinių.

Kuriam galui mokėti daugiau?
PIRKDAMI NAUJUS AR VARTOTUS AUTOMOBILIUS SUTAUPYSITE NUO $500.00 IKI $1,000.00
PLYMOUTH * VALIANT
BALZEKAS MOTOR SALES, INC.
CHRYSLER * IMPERIAL
"U WILL LIKE US"
4030 Archer, VI 7-1515

Importuoti džiovinti grybai
Baravykai
Suverti ant šniūrelio su koteliais ir piaustyti
Parduodami urmu pristatinėtojams ir krautuvėms
Prašome rašyti ar skambinti dėl kainų:
HERBARIUM, INC.
Route 2, Box 620
Kenosha, Wisc. 53140
Tel. 414-857-2211

Remkite tuos biznierius, kurie skelbiasi dienraštyje "Drauge".

BALTIC BAKERY
Veikia jau dvi kepyklos, o prie jų ir krautuvės. Kepa įvairių rūšių duoną, pyragus, tortus ir kitus Kepsnius ir visų mėgiamą lietuvišką ragaišį.
I - KEPYKLA IR KRAUTUVĖ:
4627 S. Hermitage Ave., Chicago, Ill. 60609 — Tel. LA 3-1510
Atdara kasdien nuo 7 val. ryto iki 9 val. vak., šeštad. ir sekmad. nuo 7 val. ryto iki 7 val. vak.
II - KEPYKLA IR KRAUTUVĖ:
2616 West 69th St., Chicago, Ill. 60629 — Tel. 778-7632
Atdara: Pirmad. 9 val. ryto iki 8 val. vak; antrad., treč., ketv. ir penkt. 7 val. ryto iki 8 val. vak., šeštad. 8 val. ryto iki 6 val. vak., sekmad. 8 val. ryto iki 2 val. popiet.
Abiejuose kepyklose priimami užsakymai tortams ir kt. kepsniams. Parduoda visokius kepyklos gaminius, o taip pat mėsos ir pieno produktus. Juozas Ankus, savininkas

— Ideal Xmas Gift and every occasion —
REMEMBER A DOG FOR CHRISTMAS!
TREAT YOUR DOG TO THE DISH THAT FITS
TRY DR. KEENE'S DOG SERVER WITH THE 21st CENTURY SHAPE
NO MORE DRIPPY EARS
FUSSY EATERS, MESSY FLOORS —NO TIP, NO SPILL, EASY HAND GRIP—CLEANS LIKE A DREAM FOR YOU AND YOUR PET. Allows eating as nature intended; Down, not around. Designed by a Veterinarian. Made of durable, high quality plastic for food and water. Comes in 2 sizes: Smaller—Poodles, Beagles, etc. Larger—German Shepherds, Basset, etc., in Red, Blue, Yellow, and Elite Gold Fleck.
This server has been endorsed by leading dog authorities throughout the country. Available at pet stores and all leading Dept. stores.
HAPPY
DR. KEENE'S DOG SERVER
the dish that fits
Small size comes in red, blue & yellow, $2.00 postpaid
Small Elite Gold Fleck ..... $2.25 postpaid
Medium size red, blue & yellow .... $2.50 postpaid
Medium Elite Gold Fleck ..... $2.75 postpaid
When ordering please mention Zip Code.
Ideal for Fund Raising, Clubs, Churches and Organizations.
DR. KEENE'S DOG SERVER INC.
Hinckley, Ill. Phone 815-236-3619 Dept. 100

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
LACKAWICZ IR SONOS
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
2314 W. 23rd PLACE Tel. VIrginia 7-6672
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
LEONARDAS F. BUKAUSKAS
10821 S. MICHIGAN AVE. Tel. COmmodore 4-2228
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138 - 1139
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th Ave., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003
LAWN FUNERAL HOME
Sigmund J. Sutkus
7909 STATE RD., OAKLAWN, ILL. Tel. 636-2820

MOVING
Apdraustas perkraustymas Įvairių atstumų.
A. VILIMAS
823 WEST 34th PLACE
Telef. — FRontier 6-1882

WAGNER & SONS
Typewriters — Adding Machines — Checkwriters.
Nuomoja — Parduoda — Taiso
NAUJOS NAUDOTOS
Virš 50 m. patikimas patarnavimas
NAUJOJE VIETOJE
5610 S. Pulaski Rd., Tel. 581-4111

DON'T COME HERE.

If you aren't looking for a challenge, don't want to study and work or haven't a desire.
A school of opportunity for a boy with higher things in mind.
If your aims are those, write us.
ST. JOSEPH SCHOOL FOR BROTHERS
Franciscan Friars
PULASKI, WISCONSIN 54162
Tel. — 414-822-5422

Geriausia dovana siųsti į
LIETUVĄ
Vertingiausia dovana
DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI
(U. S. Dollar Certificates)
PILNAI GARANTUOTA
Greitesnis Pristatymas
Tik dovanų pažymėjimai yra vertingiausia dovana ir daug geriau negu siuntiniai. Jūsų giminės tai patvirtins. Tad, kai kitą kartą planuosite siųsti siuntinį, jo vietoje siųskite DOVANŲ PAŽYMĖJIMĄ, pamatysite kaip laimingi ir patenkinti bus jūsų giminės
TIK DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI duoda galimybę Jūsų giminėms pirkti Vneshposyltorg specialiose dolerių krautuvėse geriausios kokybės amerikoniškų, vakarų europietiškų ir vietinių prekių. Jūsų giminės tai patvirtins.
TIK DOVANŲ PAŽYMĖJIMAI duoda galimybę jūsų giminėms pirkti LABAI SPECIALIAI NUMAŽINTOMIS KAINOMIS. Jūsų giminės tai patvirtins.
JOKIO PAPILDOMO MOKESČIO nei siuntėjui, nei gavėjui.
RUBLIAI Į USSR
Jei norite kad jūsų giminės gautų grynais rublais, mes galime tai sutvarkyti per Bank for Foreign Trade, Moscow. Jūsų giminėms pinigai bus pilnai išmokėti be jokių nuskaitymų. Pristatoma per 10-14 dienų. Tarifas yra 9 naujieji "sunkūs" rubliai už $10.00.
Persiuntimas kainuoja $2.75 siunčiant sumas iki ir 10% už sumas virš $30.00
Visi persiuntimai yra pilnai garantuoti ir apdrausti.
Užsisakykite dabar. Užsisakykite tik per
INTERTRADE EXPRESS CORP.
125 E. 23rd Street
New York, N. Y. 10010
Prašykite neapmokamo katalogo.
Įgaliotoi American Express Company ir Podarogifts Inc. atstovai.

Moterų Gyvenimas

Redaguoja St Semėnienė, 6507 S Troy St. Chicago Ill 60629
Tel 925-5988

NEMATOMOS HEROJĖS

V. SRUOGIENĖ

Albert Camus kartą pasakė, kad didi drąsa — heroizmas yra tada, kai žmogus gali lygiai tiesiai žiūrėti į šviesą, kaip ir į mirtį. Tikras herojus yra ne tik tas, kas žūsta karo lauke nuo atsitiktinės kulkos, bet ir tas, kuris, nepaisydamas gyvybės pavojaus, kovoja, nenusilenkia jėgai, kovoja už savo principus, savo idealus. Tikrieji herojai taip pat yra visi tie, kurie stato savo gyvybę pavojun ir mokslo pažangos vardan, kaip mūsų dienų astronautai. Mūsų tauta, per šimtmečius galingų priešų engiama, yra, tikrai, "didvyrių žemė" — retas kuris kraštas yra davęs tiek drąsių, ryžtingų vyrų, kovojusių už laisvę, kiek Lietuva. Net ir moterų tarpe turėjome karžygių, be atodairos kėlusių ginklą prieš okupantą. Gražina — yra tik padavos vaisius, bet, kažin, gal ji atstovauja tikrai buvusias praeity, tik nežinomas šiandien, miglotai išlikusias tautos atmintyje herojes... Tačiau Emilija Platerytė ir nepastebėtos jos palydovės, Marija Rašanavičiūtė ir Antuanetė Tamošauskaitė — yra istorinės asmenybės, kurios, skaisčiausio patriotizmo vedamos, išėjo į kovą prieš galingą, triuškinančią Rusijos jėgą.

Visus tuos kovotojus už Lietuvą pagarbiai minime, švęsdami 50 metų jubiliejų nuo nepriklausomos Lietuvos kariuomenės sukūrimo.

Ona Vytautienė — didi moteris

Tačiau yra dar kita heroizmo rūšis, prie kurios priklauso, anot Maurice Maeterlinc (Le Tresor des Humbles), tie visi "heros invisibles", nematomieji herojai, kurie ne karo lauke, tik pilkoje kasdienybėje, aukoja savo gyvybę, tyliai kentėdami, nepastebėti, kuklūs, bet nuostabia dvasios stiprybe gelbsti kitus ir skleidžia meilę, kaip gyvybės šaltinį savo aplinkoje. Tai daugiausia moters dalia: globoti, guosti, moraliai palaikyti, gelbėti patekusius į nelaimę.

Pirmoji tokia žinoma mūsų praeity didi moteris — Ona Vytautienė. Ji pati išgelbėjo vyrą Vytautą Didįjį iš kalėjimo (joks šaltinis nežino Mirgos vardo!), pasiėmė sau visą atsakomybę, pakėlė bausmę ir toliau lydėjo savo vyrą, remdama jį savo patarimais, besidalindama sėkmes ir nesėkmes. Paties Vytauto liudijimu jo laimingoji žvaigždė už geso, žmonai Onai mirus.

Idealioji Birutė ir pasiaukojančios baudžiauninkės

Didžiosios Lietuvos Kunigaikštienės Birutės aureolė neblėsta, nors tik žodinė tradicija išlaikė jos vardą ir idealų, ištikimos žmonos, motinos, namų židinio saugotojos, vaizdą.

Mūsų nelaimingas kraštas yra pakėlęs daug karų, daug invazijų, persekiojimų ir skriaudų. Bet kas atsimena tas save aukojusias, slaugiusias sužeistuosius karius, slapsčiusias sukilėlius, partizanus, ėjusias pavojingas ryšininkių pareigas — moteris? Reta užuomina pageltusiuose praeities dienų dokumentuose, kaip ši iš 1831 metų sukilimo, primena tas kuklias kaimietes — baudžiauninkes, kurios savo trobelėse slaugė ir maitino iš kovos lauko atneštus, kraujais pasruvusius, mirštančius sukilėlius, kurios juos gydė ir, savo vyrų — brolių drabužiais apvilkusios lydėjo į saugesnę vietą... O kiek tokio tylaus, nežinomo heroizmo buvo per 1863 metų sukilimą, per visą spaudos draudimo golgotą? Kovų už Lietuvos nepriklausomybę metu? Mūsų pačių iš gyventų tragedijų metu? Ar maža buvo tokių pasiaukojančių žmonių, kurie, savo ir savo šeimos gyvybėmis rizikuodami, gelbėjo nekaltai persekiojamus, kankinamus? Ar nebuvo svarbi moterų-žmonos savęs išsižadanti moralinė parama tiems vyrams, kariams, kurie gal daugiausia iš mūsų visų kentėjo, kad, nors likę gyvi, negalėjo panaudoti turėto rankose ginklo, nors buvo pasiruošę ginti Tėvynę?

Taip, tai daugiausia moters dalia — globoti, ginti, guosti, gelbėti...

Ir Jums, Didžiosios Lietuvos Kunigaikštienės Birutės gerbėjoms, jos atminime sukauptų idealų saugotojoms, linkėtina ir toliau tęsti tą kilnų — globos, paguodos nelaimingiesiems darbą Jūsų talkoje Lietuvos kariams.

—o—

Karžygiškoji motina

Rose Kennedy, dalyvavusi Chicagoje Caritas pobūvyje, telkiant lėšas protiniai atsilikusiems ligoniams, savanoriškai laikraštininkams išsitarė: "Mano naujasis šūkis yra — aš nepažįstu amžiaus, nuovargio ar pralaimėjimo"!

Žuvusio prezidento motina, vos dabar nusiėmusi gedulą dėl antrojo sūnaus sen. Roberto nužudymo, tuoj po pobūvio išvyko aplankyti savo 50 m. dukterį Bernadetą, esančią protiniai atsilikusiųjų St. Colettes ligoninėje Wisconsine.

Birutininkės ir ramovėnai padeda vainikus prie žuvusiems dėl Lietuvos laisvės paminklo Jaunimo centro sodely, Chicagoje.

GLOBĖJOS BIRUTĖS PĖDOMIS

M. BABICKIENĖ

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės draugija buvo įkurta 1925 m. kovo 25 d., ryžtantis globoti karius ligonius bei karo invalidus, rengti kultūrines paskaitas, steigti ir globoti vaikų darželius. Draugija per visą savo gyvavimą Lietuvoje plačiai veikė šalpos, kultūrinėj ir visuomeninėj srity, artimai bendradarbiaudama su kitomis kultūrinėmis moterų organizacijomis iki pat 1940 — Lietuvos valstybei tragiškųjų metų. Atėję bolševikai užgniaužė visą veiklą, užgrobė turtą — 14 tūkstančių litų grynais pinigais, pasisavino turtingą inventorių, ne tik esantį centro valdybos žinioj, bet taip pat pinigus ir turtą visų skyrių, esančių kiekvienoj įguloj.

Birutininkės išeivijoj

Išsisklaidžiusios po pasaulį ir pergyvenusios skaudžius tremties metus, birutininkės, atvykusios į JAV-es ir patyrusios apie sunkią padėtį Lietuvos karo invalidų Amerikoje, 1951 m. spalio 21 d. atkūrė savo draugiją Chicagoje. Pirmąją valdybą sudarė. S. Oželienė, M. Tumienė, V. Genienė, S. Toliušienė ir M. Babickienė. Po truputį birutininkės pradėjo atsikurti ir kitose vietovėse: Detroite, Los Angeles ir New Yorke. Pirmieji žingsniai buvo sunkūs —nė cento kasoj. Pačios birutininkės tuoj sumetė $30 ir išsiuntė pirmąją pagalbą karo invalidams.

Chicagos birutininkių veikla

Ilgainiui birutininkės įgijo lietuviškoj visuomenėj pasitikėjimą ir veikla išsivystė platesniu mastu. Čia reikia pripažinti nuopelnus pirmajai dr-jos pirmininkei Sofijai Oželienei. 1956 m. buvo įsteigtas Sibiro fondas ir pradėti siųsti siuntiniai vargstančiom karių šeimom į Sibirą bei Lietuvą. Jie tebesiunčiami ir dabar. Lėšas birutininkės sutelkia iš narių mokesčių, koncertų bei įvairių parengimų. Padidėjus pajamoms, pradėta šelpt jaunimo organizacijos bei kitos kultūrinės apraiškos: skautai, Vasario 16-ji gimnazija, Pedagoginis institutas, sportininkai, žurnalai —Karys, Lituanus, Eglutė ir tt. Aukojama Altui, Jaunimo centro statybai, žuvusiems už Lietuvos laisvę paminklui, Šiluvos koplyčiai Washingtone, Punsko lietuviam. Įsteigtas savišalpos fondas. Birutininkės pirmosios atgaivino tautinių drabužių dėvėjimą iškilminguose minėjimuose ir pravedė 3 tautinių drabužių konkursus. Ir aip kasmet per visus 17 m. padaryta apie $50,000 apyvarta.

Kunigaikštienė Birutė

LDK Birutės dr-ja yra pilnutinis Lietuvių fondo narys, įnešęs $1,000. Centrinis Chicagos skyrius yra įsigijęs savo dr-jos globėjos L.D.K. Birutės paveikslą, nutapytą dail. prof. A. Varno. Paveikslas kabo Čiurlionio galerijoje. To paveikslo yra išleista atvirukų, kurie platinami birutininkių ir lietuviškos visuomenės tarpe. Centrinis Chicagos skyrius priklauso Lietuvių bendruomenei.

Draugija artimai bendradarbiauja su ramovėnais, nes esame vienos šeimos nariai, taip pat su savanoriais — kūrėjais bei šauliais. Šiais Lietuvos Laisvės Kovos metais lapkričio 23-24 d.d. drauge su ramovėnais švenčiame Lietuvos kariuomenės 50 m. atsikūrimo jubiliejų ir ta pačia proga šaukiame visuotinį skyrių atstovių suvažiavimą. Draugijai priklauso apie 200 narių. Centrinio skyriaus Chicagoje valdybą sudaro: pirm. M. Babickienė, vice—pirm. V. Kulikauskienė, sekr. L. Dainauskienė, ižd. M. Jautakienė, kult. parengimamas S. Toliušienė. Revizijos kom. pirm. V. Genienė, narės :B. Gustaitienė ir L. Stasiūnienė.

Birutininkių draugija yra sušaukusi 3 visuotinius skyrių atstovių suvažiavimus: dabartinis yra 4-sis suvažiavimas. Drauge su ramovėnais yra išleidusi "Pirmas Dešimtmetis", kuriame plačiai atvaizduota L.D.K. Birutės dr-jos veikla Lietuvoje ir čia išeivijoje. Dešimtmetį redagavo birutininkės S. Oželienė, M. Tumienė ir M. Babickienė.

Birutininkių Centrinio Chicagos sk. valdyba ir rev. komisija. Iš k. į d. sėdi: pirm. M. Babickienė, vicepirm. V. Kulikauskienė, kult. pareng. S. Toliušienė, sekr. L. Dainauskienė, trūksta ižd. M. Jautakienės. Stovi iš k.: V. Genienė — rev. kom. pirm., ir B. Gustaitienė — narė. Trūksta narės L. Stasiūnienės.

Chicagos birutininkių grupė su viešnia Vincenta Lozoraitiene. I-oj eil. iš k. į d.: V. Vaitekūnienė, dr. Monstavičienė, Kastautienė, E. Lungienė. II-oj eil.: M. Babickienė, G. Musteikienė, V. Lozoraitienė, V. Kulikauskienė, S. Oželienė ir L. Dainauskienė. II-oj eil.: S. Toliušienė, M. Tumienė, K. Kanaukienė, V. Genienė, J. Žitkuvienė, B. Gustaitienė ir E. Juknevičienė.

JUOSTOS

Kadaise, gyvenant mūsų brangioj tėvynėj, meniškieji tautiniai dirbiniai buvo kiekvienam prieinami. Mes juos ten tik gal net per mažai branginome.

Šiandien jie mums virto ne tik tautiniu papuošalu, bet tiesiog simboliu, primenančiu mūsų kilmę bei papročius. Ilgiau begyvenant svetur, tokie tautiniai meniškieji dirbiniai vis rečiau pastebimi mūsų namuose.

Kas gali būti gražesnio kaip ant stalo ar kurio kito baldo patiestas tautinio audimo takelis, gražiai perrištos juostos, ar iškilmingesnėse šventėse pasipuošimas tautiniu kaklaraikščiu.

Artinasi Kalėdų šventės. Pagal čionykštį paprotį, su jomis susiję įvairios dovanos. Tam išleidžiama nemaža pinigo; dažnu atveju nors ne pigiem, bet beprasmiam blizgučiam.

Ar dažnoj šeimoj rasime dovanas ir čia užsimintais tautiniais motyvais?

Grįžu, kad atsiranda iš savo močiučių paveldėto sugebėjimo lietuvaičių — audėjų. Viena iš tokių yra Milda Bartytė — Kvedarienė. Tai reto sugebėjimo jauna moteris, mokanti audinių raštuose suderinti spalvas, padaryti audinį neatsižiūrimai menišką. Į šį meną ji įdeda visą savo sielą.

Tad vietoj nuobodžių fabrikatų, savo artimiesiems dovanokime ką nors lietuviško, o Milda yra visuomet pasiruošusi mums padėti. Jos adresas: Milda Kvedarienė, 5 Drum Str. Izelin, New Jersey, 08830. Telefonas (201) 285-1981.

Ada S-nė

O KADA AŠ?

SOFIJA OŽELIENĖ

— Saulutė tekėjo, lapeliai mirgėjo, o du broliai brolužėliai žirgelius balnojo, — švino kareivėlius rikiuodamas užtraukė Arūnas.

— O Arūnas, Arūnėlis į karužį jojo, — kartu su juo toliau traukė mažoji Alytė.

— Niekas dabar žirgeliais į karą nejoja, žirgelius pavaduoja sprausminiai lėktuvai, — skeptiškai pastebėjo Vida, pakėlusi galvą nuo knygos.

Vida buvo jų penkiolikametė sesuo.

— Ar jau pamiršote, senelis gi sakė, kad Lietuvai laisvę iškovojo savanoriai, netgi visai be žirgelių ir menkai ginkluoti.

— Teisingai sakai, Arūnai,— tarė senelis, kuris nepastebėtas įėjo į kambarį.

Vaikai apspito jį, klausinėdami ir viens kitą perrėkdami:

— Seneli, kaip buvo? Kaip prasėjo minėjimas?

— Sukaktis buvo paminėta įspūdingai. Visa, atrodo, buvo dar taip neseniai, o taigi, štai penkiasdešimtoji sukaktis! — Senelis atrodė susimąstęs ir , lyg viziją matydamas, šypsojos.

— Ko šypsais, seneli? — klausė vaikai. — Ar ką malonaus sužinojai, ko šypsais, seneli?

— Ne-e-e, — atsiliepė senelis, pamažu grįždamas realybėn.

— Sutikau daug pažįstamų, buvusių ginklo draugų. Prisiminėme anas, pilnas pavojų ir nuotykių dienas. Tik gaila, kad mūsų eilės jau retėja. Laikas reikalauja savo duoklės, — atsiduso senelis.

— Ar tau jų labai gaila? — glausdamos prie senelio klausinėjo Alytė.

— Jie iškovojo Lietuvai laisvę, —rimtai paaiškino senelis mažajai Alytei.

— Ar jie herojai? — klausė Arūnas.

— O ką manai, nė neabejok, aišku, Arūnėli.

— Seneli, papasakok dar ką nors iš savo prisiminimų.

— Gerai, papasakosiu kas įvyko ties Dauguva.

Alytė tuoj susirangė ant senelio kelių. Arūnas prislinko ir prisiglaudė prie senelio kojų. Ir Vida, pastumus knygą, parimo ant kėdės atlošo. Ji mėgo klausytis senelio, kurio praeityje buvo tiek daug nuotykių — tikrų, neišgalvotų, išgyventų. Senelis pradėjo:

— Laimėtuose mūšiuose atimti iš priešo ginklai kėlė savanorių nuotaiką ir ryžtą. Laukėme vadų įsakymo pulti Kaukonis. Atėjo mūsų jauniausias savanoris — Poviliukas ir pranešė, kad mane šaukia bataliono vadas. Poviliukas! Jau minėjau, kad jis buvo jauniausias, bet buvo labai žvalus, drąsus ir linksmas. Ir karštas patriotas, nors dar tik prieš kelias dienas sulaukęs penkiolikto jo gimtadienio. Mes jį visi labai mėgom.

Po metų, kai kraštui buvo užtikrinta laisvė ir ramus kūrybinis gyvenimas, Poviliukas grįžo į gimnaziją. Vėliau baigė Karo mokyklą leitenanto laipsniu ir buvo paskirtas į gusarų pulką.

— O koks gi tas įsakymas, kurį, seneli, gavai iš savo vado? — paklausė Arūnas. Vida sėdėjo susimąsčiusi ir tyli. Alytė pasitaisė ant senelio kelių, dar labiau prisiglausdama.

— O gi buvo taip. Įsakyta buvo pasiruošti puolimui. Rytas auštas gražus. Žiūrėjau į vos pradedančią tekėti saulę, kurios šviesoje žėrėjo gausi rasa. Voratinkliai draikės pakelės krūmuose. Buvo rudens diena. Ką ji mums atneš? Neramiai plakė širdis. Gerai atsimenu, mąsčiau tada — Dievuli, koks gražus pasaulis, kuriame gyvena žmogus! Tylų rudens peizažą drumstė duslus patrankų dundėjimas. Pasiekę nurodytą vietą, puolėme priešą. Sutiko kulkų kruša ir kulkosvaidžių ugnis. Galvoti ir svarstyti nebuvo kada. Reikėjo veikti. Staiga, pajutau stiprų smūgį į krūtinę ir nustojau sąmonės.

Po trijų savaičių kovos su mirtimi, pravėręs akis gyveniman, nežinojau, kur esu, nė kas buvo įvykę.

Pro plačiai atidarytą langą mėlyname dangaus fone mačiau auksu žėrinčius klevus, ties manąjąja stovėjo gailestingoji sesuo ir šypsojos.

— Kur aš esu? — paklausiau jos.

— Jūs esate karo ligoninėje ir sveikstate po operacijos.

Karštai dėkojau mintyse Visagaliui, kuris grąžino man gyvybę.

Vaikai su didžiausiu dėmesiu klausė senelio pasakojimo. Matžieji visa tai išgyveno savaip. Jiems jis buvo didvyris, viską žinąs, nepaprastas!

Vida gi paklausė:

— Seneli, o kaip moterys, ar jos prisidėjo prie Lietuvos laisvinimo?

— Ir dar kaip — gyvai reagavo senelis.

— Buvo savanorių, partizanių ir ryšininkių, kurios ypač pasižymėjo. Po visą kraštą išsiplėtė moterų sėkmingas veikimas: jos slaugė sužeistuosius, ruošė tvarsliavą, siuvo baltinius ir uoliai talkino Gynimo komitetui aukų rinkime.

— Seneli, kiek metų turėjo tėtis, kai prisidėjo prie sukilėlių 1941 metais?

— Ėjo aštuonioliktuosius, — ir, lyg atspėdamas vaikaičio mintį, pranašiškai pridėjo:

— Tikiu, ateis ir tavo eilė, Arūnai —dar teks ir tau ginklu vaduoti pavergtą tėvynę!

Anot Lietuvių chartos "Kiekviena draugija yra tautinės kultūros veiksminga talkininkė". Taip ir L.D.K. Birutės dr-ja dirba šalpos ir tautinės gyvybės išlaikymui kultūrinį darbą. Dirbkime vieningai, nes mūsų tiek maža bėra.

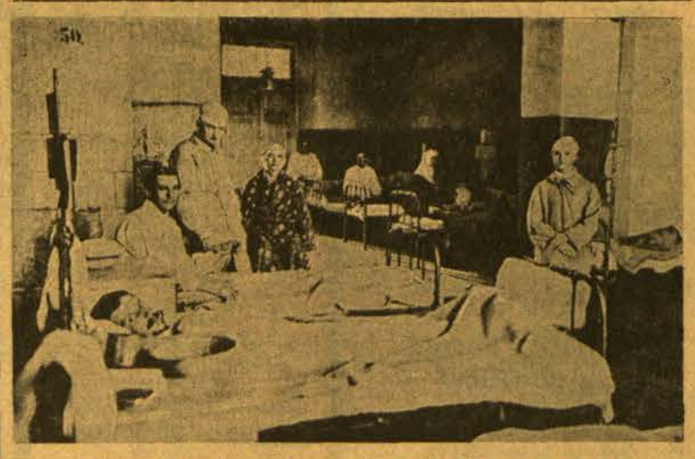

Kaunoe karo ligoninėje nepriklausomybės kovų metais

Ar sunku suprasti moteris?

Vyrai galvoja, kad sunku suprasti moteris ir dar sunkiau jas suvaldyti. Ir iš dalies tai esą todėl, kaip antropologai tvirtina, kad mūsų berniukai yra mokomi, kalbant apie mergaites, daugelio dalykų, kurie vėlesniais laikais turi būti pakeičiami ar mokomi vėl kitaip. Pradžioje maži berniukai raginami žiūrėti į mergaites kaip į savo seseris. Vėliau, aukštesniosios mokyklos ir kolegijos laikais, berniukams sakoma, kad ankstesnioji pamoka nebuvo teisinga, kad mergaitės yra jų partnerės žaidimuose, šokiuose, žodžiu, linksmai laikui praleisti. Po vedybų, vyras vėl turi pakeisti seniau išmoktąją pamoką, turi suprasti, kad žmona nėra vien linksmybėms, bet rimta jo partnerė visame rimto gyvenimo tvarkyme: vaikų auklėjime, darbe, namų jaukumo sudaryme ir tikra padėjėja visokiuose rūpesčiuose. Argi nuostabu, kad vyrams moterys sunkiai suprantamos? Tačiau, jungiant meilę su pagarba ir noru suprasti viens kitą, išeis geras partnerystės mišinys — laimingos vedybos.

Kas kalba daugiau apie meilę?

Studijos rodo, kad moterys skaito kur kas daugiau meilės istorijų, daugiau interesuojasi savo vaikų "simpatijomis" ir aplamai kalba apie meilę daugiau, negu vyrai. Šis didesnis susidomėjimas greičiausiai kyla iš asmeninio reikalo.